

Farvel til Bock

Prorektor Mette Bocks farvel vækker både overraskelse og undren blandt AU-medarbejdere. Mette Bock synes, det er forståeligt, hvis medarbejderne finder det useriøst, at hun ender med at have jobbet i mindre end et halvt år.

4

For få kender Aarhus Universitet

Spanske Marina Romero-Ramos har på ultrakort tid etableret sig som forsker med eget laboratorium på Aarhus Universitet. Hun fremhæver Danmark som et godt sted at være forsker og ser gerne, at der kommer endnu flere udenlandske forskere hertil. Det sidste vil hjælpe med til at slå Aarhus Universitets navn ordentligt fast i den internationale forskerverden.

8

Århusforskere på forsiden af *Nature*

Det seneste nummer af det anerkendte videnskabelige tidsskrift *Nature* indeholder fire artikler af forskere fra Aarhus Universitet. *CAMPUS* har interviewet forskerne bag de banebrydende forskningsresultater.

10

CAMPUS

AARHUS UNIVERSITET

21

17.12.07

Oprør mod Studenterrådet

En lille sort og orange pjec med udsagn om Studenterrådet har fået sindene i kog hos studenterpolitikere på Aarhus Universitet.

Pjecen blev omdelt ved det netop overståede bestyrelsesvalg og er produceret af tre politiske foreninger, Konservative Studenter, Liberale Studerende og de socialdemokratiske studerende i Frit Forum.

Formanden for Studenterrådet på Aarhus Universitet, Mikkel Krogholm, kalder pjecen for

Hvad er
Studenterrådet?

Og hvad er det ikke!

usaglig og beskidt, og han er ked af den drejning, studentervalgene har taget. Han mener, at der nu er gået amerikanske metoder i studentervalget.

Over for ham står en af initiativtagerne til pjecen, formanden for Liberale Studerende, Tej Friis Egebjerg, og han fortæller, at pjecen ikke var tænkt som en valgplakat, men blev lavet for generelt at sætte fokus på Studenterrådet. Egebjerg er indædt modstander af den måde, rådet fungerer på, og kalder det et Sovjet-lignende system.

Læs interview
med de to formænd
på side 6 og 7

Glædelig jul og en stor tak for 2007

Af rektor Lauritz B. Holm-Nielsen

Nu hvor der kun er få dage tilbage af 2007, vil jeg gerne sige tak til alle universitetets studerende og medarbejdere for et rigtig godt og meget krævende år.

Universiteternes danmarkskort blev endeligt tegnet færdigt, da fusionen mellem Aarhus Universitet og Danmarks Pædagogiske Universitet blev godkendt i juni måned. Alle universitetets medarbejdere fra de nu 9 hovedområder har ydet en kæmpe indsats i 2007, alle de mange "normale opgaver" er blevet løst, og hertil kommer, at fusionsprocessens første faser er blevet godt gennemført, og vi har udviklet en ny fælles strategi for universitetet og for hvert af hovedområderne.

Det har været krævende. Vi har været i en proces, hvor vi lærer hinanden at kende, og hele processen forløber fantastisk positivt. Det er min fornemmelse, at en rigtig stor del af universitetetsbefolkningen føler, at vi flytter os, at den enkelte flytter sig i hvert fald mentalt – kort sagt, at universitetet er i en rivende udvikling, hvor målene i den ny strategi slet ikke er for ambitiøse.

Jeg vil også gerne understrege, at selvom universitetet har fået ny ledelse, ny vedtægt, ny strategi, og det er ved at indgå en ny udviklingskontrakt med Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, ja så blomstrer forskningen ved Aarhus Universitet. Her er højt til loftet, og vi vedstår den europæiske universitetstraditions frihedsideal. Her er plads til nysgerrig søgen. Og det giver resultater.

Universitetet kvitterer og ønsker tillykke til de dygtige for-

skere, som har skabt de forskningsresultater, der ligger bag Aarhus Universitets store gennemslagskraft i den videnskabelige litteratur. 2007 har igen bragt AU's forskningsresultater på forsiden af de mest prestigefyldte tidsskrifter, og mange forskere har modtaget priser og hædersbevisninger. Igen i år har vi åbnet nye forskningscentre, oprettet med bidrag fra Grundforskningsfonden og private fonde – herunder også et center for geomikrobiologi oprettet i samarbejde med det tyske Max Planck Gesellschaft og to centre støttet af Lundbeckfonden.

Alt i alt har Aarhus Universitet forbedret sin synlighed i universitets- og forskningsverdenen. Universitetet ligger fint på alle de forskellige ranglister, og når vi tager det med et passende gran salt, betyder det trods alt, at der bliver lagt mærke til Aarhus Universitet, og at dørene er åbne for det akademiske samarbejde, som vi ønsker med de mest attraktive universiteter ude omkring.

I 2007 har universitetet optaget 6006 nye studerende. Vi kan konstatere, at både nye og gamle uddannelsesstilbud trækker mange studerende til. Der er mange, som har ydet en ekstraordinær indsats med at udvikle nye studieordninger, ændre gamle, indføre den ny karakterskala og implementere ECTS-systemet. Så Aarhus Universitet er med til at sætte dagsordenen for undervisningen på det højeste niveau i de kommende år.

Universitetet har med styrke påtaget sig den nye rolle i forhold til myndigheder og samfund, som fusionerne med Dan-

marks JordbrugsForskning og Danmarks Miljøundersøgelser har medført. Det er en selvfølge for Aarhus Universitet at leve op til de kontrakter, som det indgår, og at levere den bedst tænkelige viden. Det er hensigten, at universitetets mangfoldige forskning i de kommende år bliver inddraget, så samfundets politiske system kan blive endnu bedre understøttet i beslutningsprocessen. Her tænker jeg ikke mindst i forhold til den store klimaindsats, som vil stå højt på dagsordenen i mange år frem.

Endelig vil jeg understrege, at Aarhus Universitet er et levende universitet, som med nysgerrighed blander sig med verden. Vi er glade for, at omkring 3000 studerende og forskere fra andre lande har besøgt os i år, og at mange tager ud. Vi har haft mange besøge, lige fra Bill Clinton, Kofi Annan og Francis Fukuyama til de mange tusinde studerende til fest i Universitetsparken eller til vidensoplevelser i Folkeuniversitetet og årsfestgæsterne i Musikhuset. AU er bestemt det åbne og kommunikerende universitet, som det manifesterer sig gennem udgivelsen og udsendelsen af Aarhus Universitetsforlags bøger og gennem *CAMPUS*, *AU-gustus*, avisindlæg og meget mere. En stor tak for de mange flotte bidrag til denne vidensspredning.

Jeg er sikker på, at vi kan alle se frem mod et lige så udfordrende nytår 2008. En stor tak for engagementet i år.

Glædelig jul og godt nytår

CAMPUS IN BRIEF

Pro-rector Mette Bock leaves the University of Aarhus

After only a few months in the job, on 15 January Mette Bock is leaving her position as Pro-rector for Knowledge Transfer at the University of Aarhus to take up a position as Manager of Programme Production at Radio Denmark.

"Mette's new opportunity has appeared out of the blue,

and we wish her the very best of good fortune in her new job. She has made an excellent start as Pro-rector of the University of Aarhus, and we were naturally looking forward to working alongside her for many years to come," says Rector Lauritz B. Holm-Nielsen.

"The change of jobs doesn't reflect a negative attitude to the University of Aarhus, but the new job was an offer I simply

couldn't refuse," says Mette Bock, who describes the University of Aarhus as an exciting institution with the potential and strength to become one of the very best universities in the world following the recent mergers.

The Rectorate has not yet decided what to do about Mette Bock's pro-rector position when she leaves on 15 January.

Page 4

Climate activities intensified

The University of Aarhus has set up a climate group to follow up on the rector's decision regarding united, increased efforts on behalf of the climate. The group, chaired by Professor Ellen Margrethe Basse, dr.jur., consists of a broad range of members from most of the university's main areas.

The university already has a great number of new, central, climate-related activities. One of the most important of these is UNI Climate, which is a joint venture between the University of Copenhagen, the Technical University of Denmark and the University of Aarhus plus Denmark's University Cooperation on Climate (DUCC), which is also a joint venture between the three universities aimed at

establishing a special climate university led by the University of Aarhus.

The climate group will provide consulting services for the management, as well as helping to ensure that climate-related activities are coordinated throughout the university.

Page 3

Aarhus hits the headlines of Nature magazine

Three groups of researchers from the University of Aarhus dominated the front cover of Nature magazine last week. At the head of all three groups is Professor Poul Nissen, leader of the PUMPKIN basic research centre. The groups have managed to create some of the most detailed images yet of three proteins that help cells shuttle charged ions across their membranes.

As far as anyone can remember, the publication of three articles in the same issue of Nature magazine is an absolutely unique achievement. Postdoc Preben Morth from the same laboratory as Professor Nissen also features in all three articles.

Nissen and his colleagues unveil the structures of: the proton pump, which shuttles

hydrogen ions across cell membranes in plants and fungi; the calcium pump, which moves calcium ions into cellular storage compartments and is essential for muscle function; and the sodium-potassium pump, which is important for a range of functions – including transmission of nerve impulses along neurons.

"The articles are the result of several years of teamwork. They also represent the fruits of the special efforts invested in this area in Denmark over several decades. You could say that we are carrying on the baton of Danish research," says Poul Nissen. He is referring here to the discovery of the sodium-potassium pump by Jens Christian Skou in 1957, for which he was awarded the Nobel Prize in chemistry in 1997.

In the same issue of Nature magazine two Aarhus researchers publish new, fundamen-

tal knowledge about the driving forces behind continental drift in an article about the formation of the North Atlantic. Palaeontologist Erik Thomsen, geophysicist Søren Bom Nielsen and a colleague from the Netherlands demonstrate that the separation of Greenland and Norway, which lay side-by-side 62 million years ago, started with a sudden, violent displacement of continents caused by enormous pressure resulting from previous displacement and "stored" in the outer shell of the earth's surface. Until now it was believed that the North Atlantic was formed when a huge bubble of hot material rose to the surface from deep inside the core of the earth.

Page 10

udgives af Aarhus Universitet og udkommer hver 2. mandag i semestermånederne.
Næste nummer udkommer 28. januar.
Deadline for indlæg mandag den 21. jan. kl. 10.00.
Redaktion: Fredrik Nielsens Vej 5, bygning 1448, 8000 Århus C
T: 8942 2330, e-mail: campus@au.dk
Ansvarshavende: Souschef Ingeborg Christensen.
T: 8942 2342; e-mail: ic@adm.au.dk

Abonnement: Et årsabonnement koster 150 kr. Studerende ved Aarhus Universitet 100 kr.
Henvendelser vedr. abonnement rettes til Torben Johansen, T: 8942 1108, e-mail: taj@adm.au.dk
Annoncer: dgmedia 7027 1155
Tryk: OTM Avistryk
ISSN: 1604-1607

Anders Correll
Redaktør
T: 8942 2331
M: 2899 2235
ac@adm.au.dk

Helge Hollesen
Journalist
T: 8942 2332
M: 6020 2708
hho@adm.au.dk

Hans Plauborg
Journalist
T: 8942 2334
M: 2899 2234
hhp@adm.au.dk

Sys Christina Vestergaard
Journalist
T: 8942 2335
M: 6020 2626
scv@adm.au.dk

Kristian Serge Skov-Larsen,
studenterkribent
M: 6127 0977
ksl@adm.au.dk

ÅRHUS PÅ FORSIDEN AF *nature*

Tre forskergrupper fra Aarhus Universitet ryddede i sidste uge forsiden af tidsskriftet Nature.

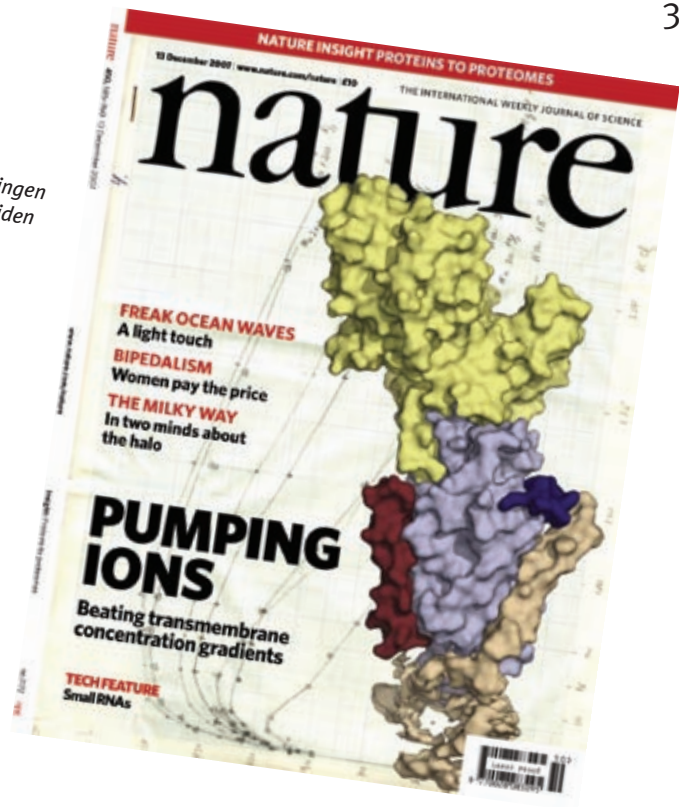
GENNEMBRUD

I spidsen for de tre grupper står professor Poul Nissen, der leder grundforskningscentret PUMPKIN. Som de første i verden er det lykkedes forskerne at afsløre, hvordan cellernes ionpumper ser ud og fungerer. Ionpumper opretholder essentielle forskelle i cellernes indre og ydre miljø og giver energi til alle signalerings- og transportprocesser i kroppen såsom nerveimpulser og nyrernes udskillelse af salt. Resultaterne kan bl.a. bruges til udvikling af helt nye typer medicin og teknologi.

Arvesølvet af dansk forskning
Med de tre publiceringer i samme nummer af *Nature* har Poul Nissen opnået noget, ingen anden i verden mindes at have opnået før. Også postdoc Preben Morth fra samme laboratorium optræder på alle tre artikler.
– Artiklerne er resultatet af flere års samarbejde. Samtidig er det frugten af en særlig indsats i Danmark på dette område gennem årtier. Vi har så at sige fat i noget af arvesølvet af dansk forskning, siger Poul Nissen med henvisning til, at forskningen ligger i forlængelse af Århus-forskeren Jens Chr. Skou's opdagelse af natrium-kalium-pumpen i 1957.

Den indbragte ham i 1997 Nobelprisen.
Ny viden om kontinentaldriften
I samme nummer af *Nature* påviser to Århus-forskere ny fundamental viden om drivkræfterne bag kontinentaldriften i en artikel om dannelsen af Nordatlanten. Palæontolog Erik Thomsen og geofysikerne Søren Bom Nielsen har sammen med en hollandsk kollega vist, at kontinenternes adskillelse mellem Grønland og Norge, der for 62 millioner år siden lå klods op ad hinanden, begyndte med en pludselig, voldsom forskydning af kontinenterne, der blev

udløst af stærke spændinger fra en tidligere forskydning, som var ”lagret” i jordens yderste stive skal. Hidtil har man troet, at Nordatlantens dannelse blev skubbet i gang af en stor boble varmt materiale som steg op fra jordens dybere indre.
Læs mere side 10-11

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

DANMARK SKRABER BUNDEN I AKADEMISK FRIHED

Helge Sander afviser konklusionerne i en ny engelsk undersøgelse, hvor Danmark får en meget ringe placering, når det gælder den akademiske frihed. Dansk Magisterforening overvejer sagsanlæg mod regeringen.

UNDERSØGELSE

Det står ringe til med den akademiske frihed i Danmark, hvis man skal tro en ny engelsk undersøgelse. Danmark skraber bunden sammen med bl.a. Storbritannien, når det gælder områder som selvbestemmelse og ansættelsesforhold, viser undersøgelsen, der med udgangspunkt i UNESCO's anbefalinger på universitetsområdet har sammenlignet forholdene i 23 europæiske lande.
UNESCO vedtog i 1997 de såkaldte ”Recommendations concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel”. Med baggrund i disse anbefalinger beskriver den nye engelske undersøgelse, der er foretaget af sociologen Terence Karran fra Lincoln University, akademisk frihed ud fra fem parametre: grundlovssikret beskyttelse, særlig lovgivet beskyttelse, selvbestemmelse, valg af rektor og ansættelsesforhold.
Overvejer sagsanlæg
Danmark får karakteren ”middel” på de første to parametre og ”lav” på de sidste tre. Kun Holland og Storbritannien scorer dårligere, mens lande som Finland, Tjekkiet og Spanien får karakteren ”høj” inden for alle fem parametre på den akademiske frihed.
I Australien har universitetslærerne lagt sag an mod regeringen på grund af den

manglende overholdelse af UNESCO's anbefalinger, og hos Dansk Magisterforening – fagforening for højtuddannede (DM) overvejer man at gøre det samme.
– DM lægger megen vægt på, at Danmark bør overholde UNESCO's anbefalinger, som Danmark selv har stemt for, siger formanden for DM, Ingrid Stage.
– Men da vi jo ikke gør det, vil vi bede regeringen forklare, hvorfor anbefalingerne ikke bliver respekteret. Næste skridt er så at indgive en klage for UNESCO på linje med de australske universitetslærere. Det overvejer vi for tiden, siger formanden.
Hun mener, at den engelske undersøgelse viser, at Danmark er gået længere end andre lande for at afskaffe medarbejderindflydelsen på universiteterne.
– Vi regner med at drøfte emnet med Videnskabsministeriet først i det nye år. Derudover vil vi – igen – lægge pres på Folketingets partier for at få revideret universitetsloven, siger Ingrid Stage.
Sander: ”Ingen problemer”
Videnskabsminister Helge Sander mener, at den engelske undersøgelse er udtryk for dårlig videnskab, og afviser, at der skulle være problemer med den akademiske frihed i Danmark.
– Danmark scorer eksempelvis lavt, fordi forskningsfrihed ikke er nævnt i vores grundlov, og fordi vi ikke har nogen

love, der sikrer professorer livstidsansættelse. Her tager forskeren slet ikke højde for, at vi har vidt forskellige demokratiske traditioner i f.eks. Danmark og Letland. Letland er et tidligere kommunistisk diktatur, der har fundet det nødvendigt at skrive retten til ferie, retten til at holde weekend, retten til at blive gift og en lang række andre rettigheder ind i sin forfatning. Det behov har vi ikke i Danmark. I det hele taget er det næppe tilfældigt, at syv eks-kommunistiske lande og ét tidligere fascistisk land alle er at finde i top ti – mens Danmark og Sverige befinder sig nede i bunden, siger Helge Sander til *CAMPUS*.
Konkurrenceparameter
Undersøgelsen fremhæver bl.a., at den akademiske frihed er et vigtigt konkurrenceparameter mellem landene, og de tilsyneladende store forskelle kan gå hen og mindske mobiliteten blandt både ansatte og studerende. ”Hverken universitetsansatte eller studerende må formodes at være interesserede i at arbejde og studere ved universiteter, hvor den akademiske frihed er betydeligt mindre end på deres egen institution,” hedder der bl.a. i rapporten ”Academic Freedom in Europa: A Preliminary Comparative Analysis”.

Hans Plauborg / hhp@adm.au.dk

AU-klimaindsats intensiveres

Aarhus Universitet har nedsat en klimagruppe, der skal være med til at realisere rektors beslutning om en samlet og forstærket indsats inden for klimaområdet. Gruppen, der har professor dr.jur. Ellen Margrethe Basse som formand, er bredt sammensat med medlemmer inden for de fleste af universitetets hovedområder.
AU har allerede mange nye centrale aktiviteter på klimaområdet. Blandt de vigtigste er UNI Climate, som er en fælles satsning mellem Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Universitet og Aarhus Universitet samt *Denmark's University Cooperation on Climate* (DUCC), der ligeledes er en fælles satsning mellem de tre universiteter om et egentlig klimauniversitet, som Aarhus Universitet skal stå i spidsen for.
Klimagruppens opgave bliver at være et rådgivende kollegium for ledelsen, og gruppen skal bidrage til at sikre, at klimaindsatsen koordineres på tværs af de mange enkelte aktiviteter på universitetet. /hp

It-udvikling er organisationsudvikling

Når man indfører nye it-systemer i en organisation, skal man ikke se det som noget isoleret og rent teknisk. Det er i bund og grund en udvikling af hele organisationen.
Det siger underdirektør i Rambøll Management Erik Møberg, som den 13. december fremlagde nogle af konklusionerne i konsulentfirmaets undersøgelse af it-området på det samlede Aarhus Universitet på et stormøde for AU-ansatte på DPU.
Kortlægningen viser bl.a., at der er mange it-kulturer og -strukturer på universitetet, og rapporten peger på behovet for større samordning og flere centrale løsninger.
– It-løsningerne har været meget prægede af ad hoc-løsninger. De har ikke været særligt ledelsesmæssigt forankret og ressourceforbruget har været relativt stort. Der bliver en stor opgave i at få lokale og fælles behov til at spille bedre sammen i fremtiden, siger Erik Møberg.
Det er allerede besluttet at indføre det studieadministrative system STADS samt en ny opgraderet version af økonomisystemet Navision Stat. /hp

Fra AU til DR

Efter fire måneder i stolen forlader Mette Bock stillingen som prorektor på universitetet. Beslutningen vækker overraskelse og ærgrelse blandt medarbejderne.

Foto: Lars Kruse / AU-foto

EXIT

”Det er en af de mest spændende stole, man kan sidde i lige nu,” sagde Mette Bock til *CAMPUS* i maj, da hun var blevet udnævnt til ny prorektor.

Godt et halvt år senere og kun fire måneder efter, at hun officielt tiltrådte som prorektor for vidensspredning på Aarhus Universitet, fandt hun imidlertid en stol, der så endnu mere spændende ud, blandt ledelsesteamet på Danmarks Radio. Den 15. januar 2008 tiltræder hun stillingen som direktør for programproduktionen på DR.

Stort tab

– Jeg synes, det er alle tiders for Mette. Jeg kan sagtens se, at det er en super karrieremulighed for hende med den baggrund, hun har. Jeg er selvfølgelig ked af det på Aarhus Universitets vegne, specielt fordi vi var kommet rigtig godt i gang i rektoratet, hvor vi supplerer hinanden fint. Nu har vi en ny situation, som vi skal håndtere, siger rektor Lauritz B. Holm-Nielsen, der har valgt at gå i tænkeboks til efter jul.

Blandt de menige medarbejdere på Aarhus Universitet vækker nyheden om Mette Bocks fratrædelse både undren og overraskelse; her nogle reaktioner:

– Jeg blev meget overrasket. Og jeg må indrømme, at jeg også tænkte: ”Det er da for dårligt”, siger en TAP-medarbejder, der ønsker at være anonym.

– Jeg synes, det er ærgerligt. Hun kom udefra og var et frisk pust. Jeg tror, hun kunne have forandret nogle ting til det bedre, siger en anden anonym medarbejder.

– Jeg synes altid, det er godt, når vi på universitetet tager folk ind udefra. Nu når vi ikke at finde ud af, om Mettes afgang er et stort tab, siger en mandlig professor.

En kvindelig professor indrømmer, at hun græder tørre tårer over Mette Bocks afgang.

– Jeg tror, hun har fået et job, der passer bedre til hende. Jeg mener, vi bør holde fast i, at en prorektor skal have en forskerbaggrund, som der oprindeligt stod i stillingsopslaget for de to prorektorer. Den viden og de kompetencer er ikke ligegyldige, når man skal være leder på et universitet, siger hun.

Dårlig lederstil

Selv siger hovedpersonen, at det er med stort vemod, at hun forlader posten.

– Jeg har nydt at møde den store entusiasme, der præger alle hjørner af universitetet efter de store fusio-

ner. Men DR åbnede en dør for mig, som jeg simpelthen bliver nødt til at gå ind ad.

Kan du forstå, hvis nogle medarbejdere synes, det er useriøst?

– Ja, det kan jeg sagtens, for det er dårlig lederstil at forlade en stilling så hurtigt. Men der er så mange og så stærke ressourcer på Aarhus Universitet. Jeg mindes tit min fars ord. Han var historiker og gentog ofte, at ”mennesker forgår, men organisationer består”.

Ethvert tilvalg er også et fravalg. Hvorfor har du valgt DR til og AU fra?

– Den negative konsekvens af mit ja til DR er, at jeg må forlade Aarhus Universitet. Det gør mig trist – men sådan er det. Man kan ikke alt.

Du har altid boet i Horsens. Men nu skal du vel flytte til København?

– Nej, jeg bliver boende i Horsens. Der har jeg rod. Jeg har aftalt med DR, at jeg får en lejlighed i København. Planen er, at jeg er i København mandag-tirsdag, i Jylland onsdag og i København igen torsdag-fredag. DR er jo for hele Danmark, derfor er det helt fint, at jeg også tilbringer tid uden for København.

Hans Plauborg / hhp@adm.au.dk

Sørestaurering kan give klare søer

Arbejdet med at genoprette vandkvaliteten i danske søer er lykkedes ganske godt, men det er tvivlsomt, om effekten er langtidsholdbar. Det viser en ny rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet (DMU).

Vandkvaliteten i de danske søer er generelt ringe på grund af fortsat høj tilførsel af næringsstoffer. Tilstanden er forbedret gennem bedre spildevandsrensning de sidste 20-30 år, men flertallet af søer er fortsat uklare.

I de fleste tilfælde er det muligt at forbedre en søs vandkvalitet via en såkaldt restaurering. Men næringsstofindholdet er stadigvæk helt centralt for søers vandkvalitet, og restaureringsindgreb kan ikke ses som alternativ til at begrænse belastningen udefra med kvælstof og fosfor – i hvert fald ikke, hvis der skal opnås varige effekter.

Sådan lyder konklusionen fra forskere fra DMU i rapporten ”Sørestaurering i Danmark” hvor resultaterne af 20 års arbejde – hovedsagligt i de gamle amter – med at restaurere omkring 80 søer gennemgås. DMU har samarbejdet med Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Fiskeriundersøgelser og de tidligere amter om undersøgelsen.

Læs hele pressemeddelelsen om rapporten på <http://www.dmu.dk/Nyheder/ny2so-restaurering.htm>

/scv

Ringe interesse for at blive ”europæisk” studerende

Ny rapport giver for første gang et omfattende overblik over nøgletallene for de videregående uddannelser i 31 europæiske lande. Studentermobiliteten er lavere end ventet.

STUDIEOPHOLD

Mange studerende vil gerne lægge et semester af deres videregående uddannelse i et andet europæisk land. Men når det kommer til læn-gerevarende udlandsophold, er lysten meget lille. Det viser rapporten *Key Data on Higher Education in Europa*, der er udgivet af Eurydice – EU’s netværk for information om uddannelsessystemer og uddannelsespolitik i Europa.

Ud af det samlede antal europæiske studerende på de videregående uddannelser har mindre end to procent studeret mindst et år i et andet europæisk land. I Danmark er tallet 2,5 procent, mens Norge ligger i top i Skandinavien med 4,7 procent. I Storbritannien er tallet så lavt som 0,6 procent.

De foretrukne destinationer, når studerende tager mere end et års uddannelse i udlandet, er Storbritannien, Tyskland, Belgien og Østrig. Mænd er generelt mere mobile end kvinder, men i Danmark Tyskland, Holland og Østrig er

der flest kvinder, der lægger mere end et år af uddannelsen i et andet europæisk land.

Skuffende mobilitet

Mobilitetstallene er ifølge rapporten skuffende i betragtning af Bologna-processens mål om, at Europa i 2010 er et stort fælles uddannelses-område, hvor de studerende frit kan bevæge sig over grænserne. De videregående uddannelser har undergået og undergår fortsat store forandringer for at opnå det mål. I de fleste lande gives der desuden økonomisk støtte til studerende, der vil til udlandet. I Danmark kan man som bekendt få SU’en med og fra næste år også støtte til at betale eventuelle undervisningsafgifter i op til to år. Alligevel er interessen for at blive en ”rigtig” europæisk studerende tilsyneladende begrænset, og rapporten ser det som et tilbageslag for den såkaldte Lissabon-strategis mål om, at EU skal være den mest konkurrencedygtige og dynamisk vidensbaserede økonomi i verden.

Ansættes i det offentlige

Rapporten, der er udarbejdet sammen med Den Europæiske Unions officielle statistiske kontor Eurostat, indeholder masser af andre interessante tal, når det gælder de videregående uddannelser i Europa. Bl.a. at en uafhængig privat sektor for videregående uddannelser stort set ikke eksisterer i Europa, og at over 70 procent af de studerende ender med at blive ansat i den offentlige sektor.

Rapporten viser også, at Danmark ud af 31 europæiske lande er det land, der i forhold til bruttonationalproduktet bruger det største samlede beløb til videregående uddannelser. Samtidig ligger Danmark på en 3.-plads over de lande, der afsætter flest penge pr. studerende til videregående uddannelser.

Hans Plauborg / hhp@adm.au.dk

ET MODERNE UNIVERSITET PÅ FIRE FAGLIGE SØJLER

”Vi har sat ord på, hvad et moderne universitet er, og hvordan Aarhus Universitet kan bidrage til samfundsudviklingen,” siger Lauritz B. Holm-Nielsen i et interview om universitetets første strategi, der nu ligger klar til omdeling blandt medarbejderne.

STRATEGI

Næsten præcist et år efter, at strategiprocesen blev skudt i gang, ligger Aarhus Universitets første strategi klar i form af et 44 sider langt, ambitiøst papir, der beskriver de kerneaktiviteter, interne støttefunktioner og prioriteringer, der skal være i fokus de næste fem år.

De fire kerneaktiviteter for universitetet er: fremragende forskning, fokuseret talentudvikling, inspirerende rådgivning og videnuudveksling samt uddannelser og formidling i verdensklasse.

– Vi har sat ord på, hvad et moderne universitet er, og hvordan Aarhus Universitet kan bidrage til samfundsudviklingen. Vi refererer direkte til de europæiske universiteters Magna Charta. Og læser man de europæiske universiteters seneste Lissabon-deklaration, vil man opdage, at Aarhus Universitets strategiske mål er helt i front, når det handler om at placere universitetet i en global sammenhæng, siger en tilfreds rektor Lauritz B. Holm-Nielsen.

“Aarhus Universitet har en meget solid grundforskning, hvor vi konkurrerer med de bedste i verden. Det understøtter den mere anvendte forskning, og derfor kan vi tilbyde fremragende uddannelsesmiljøer.

Rektor, Lauritz B. Holm-Nielsen

Men en ting er resultatet af den færdige strategi, noget andet mindst lige så vigtigt er den proces, som har ført frem til de ambitiøse ord.

– Selve processen har været med til at styrke samarbejdet mellem hovedområderne i det nye universitet. Det har været en fantastisk god

og lærerig proces. Samtidig er det meget glædeligt, at mange medarbejdere har involveret sig i processen – hovedsagelig via e-mail. Og mellem 800-1.000 medarbejdere har været på Sandbjerg for på tværs af de faglige miljøer at diskutere, hvordan vi fagligt kan udmønte strategien i praksis, siger rektor, der på bestyrelsesmødet den 20. december ikke nøjes med at lægge færdige strategier på bordet, men også præsenterer resuméer af de ni hovedområders lokale strategier.

Fire faglige søjler

Er den nye strategi et opgør med den klassiske måde at tænke universitet på?

– Det klassiske universitet var jo bygget op på de to søjler: uddannelse og forskning. Derefter fulgte, hvad nogle betegner triple helix-modellen, hvor den tredje streg var videnuoverførsel og kommercialisering. Aarhus Universitet står i dag på fire faglige søjler: forskning, forskertalentudvikling, myndighedsbetjening/videnuoverførsel og undervisning. Vi har med vilje placeret forskning og undervisning som de yderste og bærende søjler. De udgør hjørnestenene i et hvilket som helst universitet. Så vores strategi er ikke et opgør med det klassiske universitet, men vi har med vores sammensætning og ekspertise en særlig opgave til også at løse samfundets behov for forskertalentudviklingen. Det har alle universiteter, men det er ikke alle universiteter, der har styrken til at løse denne opgave. Myndighedsbetjening og videnuoverførsel er på samme måde en integreret del af et moderne universitet, siger rektor.

Hvad er det for en samfundsopgave, universiteterne skal løse?

Det danske samfund har store ambitioner om fortsat at være et af verdens førende vidensamfund, og skal

Aarhus Universitet vil tiltrække og uddanne en stor del af de kommende årgange til uddannelser, hvad enten det er en bachelor-, master-, kandidat- eller ph.d.-uddannelsen, de vælger.

vi leve op til de ambitioner, har vi som universitet en stor opgave med at tiltrække og uddanne en stor del af de kommende årgange til uddannelser af allerhøjeste kvalitet, hvad enten det er en bachelor-, master-, kandidat- eller ph.d.-uddannelse, de vælger. Samtidig kan vi i Århus tilbyde mange nye kombinationer af uddannelser på tværs af hovedområderne, og vores bredde gør, at vi kan guide rigtig mange gennem uddannelsessystemet.

Et bredt universitet

Kan Aarhus Universitet blive ved med at være et bredt universitet, når en meget stor del af de penge, som regeringen nu satser på forskningen, primært skal gå til naturvidenskab, teknisk videnskab og it- og sundhedsvidenskab?

– Vi har udarbejdet en langsigtet strategi, der ikke vil ændre sig dramatisk på grund af dagens politiske prioriteringer. Vi udbygger f.eks. Humaniora efter den plan, som blev vedtaget sidste år. Vores ambition er, at alle AU's faglige miljøer med tilstrækkelig kritisk masse skal trives som de delorganismer, de er, og udvikle sig i konkurrence med de bedste tilsvarende faglige miljøer i verden, siger rektor.

– Set i forhold til det budgetfor-slag for 2008, som vi lægger frem for bestyrelsen den 20. december, er udgangspunktet for alle hovedområderne et aktivitetsniveau svarende til det, de havde i 2007. Hertil kom-

“Ved at sætte særligt fokus på forskertalentudvikling vil vi sikre, at kvaliteten af universitetets ph.d.-uddannelser kan måle sig med de absolut bedste i verden.

Rektor, Lauritz B. Holm-Nielsen

mer, at vi prøver at gøre os klar til den vækst, der kommer i forbindelse med udmøntning af forliget på universitetsområdet. Det betyder bl.a., at vi øger optaget af vores forskeruddannelser væsentligt allerede i 2008. I forbindelse med fusionen har vi indgået aftaler om at satse 30 mio. kr. på forskningen på Handelshøjskolen, Aarhus Universitet, 25. mio. kr. på Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultets uddannelser, hvor vi næste år går fra nul til en bachelor og fire overbygningsuddannelser. Disse nye uddannelser er allerede akkrediteret, siger han.

– En væsentlig del af universitetets vækst skal hentes via Globaliseringspuljen i konkurrence med de andre universiteter og forskningsinstitutioner. Derfor skal vi naturligvis alle arbejde hårdt for at nå de mål, vi nu har beskrevet i strategien og vores udviklingskontrakt. Hvis vi imod al forventning ikke skulle hente så mange penge, som vi plejer, må vi naturligvis justere budgettet, siger rektor, men der vil i givet fald blive tale om en velovervejede proces med rettidig omhu i forhold til universitetets langsigtede strategi.

Hvordan skal medarbejderne bruge strategien?

– Jeg håber, at hver enkelt medarbejder med udgangspunkt i strategien identificerer et felt, som han eller hun har en særlig interesse i, og inden for dette felt bidrager til, at Aarhus Universitet flytter sig. Vi har beskrevet nogle retningslinjer, pejlemærker og ambitioner, som jeg tror, at alle kan identificere sig med. Og jeg håber da også, at man er stolt af at være medarbejder ved Aarhus Universitet, og at man vil være stolt af at vise den nye strategi frem til kolleger og samarbejdspartnere fra andre universiteter, siger rektor.

Af Anders Correll / ac@adm.au.dk

UNI-noter

Utilfredshed og besparelser hænger RUC

En ny trivselsundersøgelse på RUC viser, at hver tredje af de 600 medarbejdere ofte eller altid overvejer at skifte job, skriver *Information*. Årsagerne til den skrantende trivsel er stress, en rå tone og ringe opbakning fra ledelsen,

fremgår det af undersøgelsen.

– Trivselsundersøgelsen demonstrerer sort på hvidt, at en masse medarbejdere ikke har det specielt godt. Spørgsmålet er så, hvor meget der skyldes arbejdsvilkår, der er opstået på baggrund af universitetsreformen, og hvor meget der skyldes en øget belastning i form af

ekstra krav fra RUC's ledelse, siger fællestillidsmand Kenneth Reinicke. Rektor Poul Holm forklarer, at det er ikke alt, RUC-ledelsen kan rette op på, da problemerne også skyldes udefrakommende faktorer – blandt andet krav til forandring på universiteterne. Han erkender dog, at ledelsen har et stort

ansvar for, at forandringerne ikke går ud over medarbejdernes trivsel. – Det er typisk, at folk føler sig usikre, når de befinder sig i en organisation i forandring. Omvendt må vi også erkende, at et af de steder, hvor det virkelig går skidt, er, når det gælder social støtte og feedback fra overordnede. Vi

må også blive bedre til at lytte til de ansatte, så kravene ikke eskalerer i det uendelige, siger RUC-rektoren. Det er samtidig meldt ud, at RUC skal spare 20 millioner kroner til næste år, og det kommer formentlig til at koste 20-30 medarbejdere jobbet, skriver *Information*. /scv

KONSERVATIVE STUDENTER, LIBERALE STUDERENDE OG

”Amerikanske tilstande” i den overståede valgkamp

Formanden for Studenterrådet kalder en pjece fra tre politiske studenterforeninger for usaglig og beskidt, og han er ked af den drejning, studentervalgene har taget.

STUDENTEROPGØR 1

Valgpjecen ligner til forveksling en af Studenterrådets egne. Den er sort og orange med springende delfiner, som Studenterrådet bruger. Typografien er også den samme, men budskaberne i pjecen er ikke venligt stemte over for Studenterrådet. Afsenderne er da også tre politiske modstandere, nemlig Konservative Studenter, Liberale Studerende og Frit Forum (socialdemokratisk, *red.*).

Pjecen blev omdelt ved det netop overståede bestyrelsesvalg, og den har fået skarpe reaktioner fra formanden for Studenterrådet, Mikkel Krogholm. Han studerer statskundskab på 5. år og mener, at der nu er gået amerikanske metoder i studentervalget.

– I stedet for at agitere for egen politik og visioner begyndte man i USA i 30’erne at angribe hinanden med påstande, der ikke nødvendigvis var sande. Det betød, at de politikere, der ikke gik med på vognen og brugte samme taktik – ja, de tabte valgene. Det viser jo bare, at vi nu er nødt til at gøre noget for at gå imod den type valgkamp, og det er jeg ked af. Jeg ville meget hellere bruge kræfterne på at fortælle om vores politik frem for at slå med beskidte midler, siger formanden.

CAMPUS har taget udsagnene fra pjecen og forelagt dem for Mikkel Krogholm.

I pjecen står der, at alle studerende på AU automatisk er medlem af Studenterrådet og ikke kan melde sig ud. Er det korrekt?

– Det er usandt og helt forkert, at de studerende ikke kan melde sig ud, da de aldrig har meldt sig ind. Der står i vores formålsparagraf, at vi skal arbejde for immatrikulerede studerendes interesser, det være sig socialt, fagligt, økonomisk osv., og det er det, vi gør. Og det kan man altså ikke tolke sådan, at alle er medlemmer, bare fordi vi arbejder for de studerende.

Der står også, at Studenterrådet bruger næsten alle sine penge på løn til sig selv.

– Det er rigtigt, at vi bruger rigtig mange penge på løn, og det gør vi, fordi vi har et sekretariat, som skal hjælpe de studerende. Den politiske ledelse får løn for syv timers arbejde om ugen efter universitetets egne takster, som

vistnok er 101 kr. i timen. Det gør de, fordi vi frikøber dem, så de ikke skal arbejde ved siden af deres studier. Det er vores erfaring, at vi så kan kræve mere af vores ledelse og den kvalitet, de leverer. På den måde har de også mere tid til at fordybe sig og sætte sig ind i sagerne.

– Og så har vi et sekretariat, der har åbent dagligt. Man kan komme op til Studenterrådet og få hjælp. Det kræver, at vi har lokaler og folk, som står til rådighed for de studerende. Jeg ville selvfølgelig helst, at alle arbejdede gratis, og vi kunne klare os uden studentearbejde ved siden af, men jeg synes, pengene er godt givet ud. I alt betaler vi løn til syv studenterpolitikere og har et sekretariat på syv medarbejdere. Vi har også en ordning, der betyder, at de aktivister, som tager virkelig trælse opgaver ved arrangementer, f.eks. dem, der skal være ædru hele tiden, fordi de skal slæbe tungt gear ind på scenen, ja, de får et gavekort. At man blæser det op til at være et kæmpeproblem, synes jeg også er at gøre grin med de aktivister. Der ligger et kæmpearbejde bag.

I pjecen oplyses det, at alle Studenterrådets arrangementer giver overskud, og derudover giver universitetet støtte og underskudsgaranti til jeres arrangementer.

– Der er flere ting i det der. For det første er det ikke sandt, at alle vores aktiviteter giver overskud. TV2-koncerten har aldrig givet overskud nogensinde, og det har været universitetets indstilling, at det var en fødselsdagsgave til de studerende, fordi det normalt ligger i samme uge som årsfesten. Danmarks største fredagsbar og fusionsfesten gav heller ikke overskud. Alle de sociale arrangementer med koncerter o.l. har ikke givet overskud de seneste 5-8 år. Vores studiestartsmesse giver til gengæld et pænt overskud, som vi så bruger til at holde Studenterrådet kørende. Vi har jo en masse aktiviteter som bladet *Delfinen* og retshjælp, som vi ikke tjener penge på. Det er rigtigt, at universitetet giver underskudsgaranti – kun til fusionsfesten fik vi støtte på forhånd. Hovedreglen er, at universitetet giver underskudsgaranti. Vi prøver jo at holde alle priser på et studentervenligt niveau, og det giver ikke meget overskud.

I pjecen anføres det, at ledelsen i Studenterrådet består af politisk aktive studerende, og at de har svært ved at lægge deres politiske holdninger bag sig i det studenterpolitiske arbejde. Er det korrekt?

– Vi er alle sammen tilhængere af noget og stemmer til valgene. Det ser jeg ikke som noget problem. Fordelen og styrken ved Studenterrådet er, at man kan mødes på tværs af alle de politiske skel. Politiske lister vil jo afkræve dig, at du har partibogen i orden, og de vil i øvrigt ikke acceptere, at du har andre holdninger end deres. Studenterrådet er der, hvor alle kan mødes. Meningerne brydes, og sammen finder vi den bedste løsning. Ellers repræsenterer vi jo kun den liberale eller socialdemokratiske tankegang, og det er for ensidigt til at føre ordentlig studenterpolitik. I øvrigt får de partipolitiske studenterorganisationer deres instrukser fra Christiansborg. De følger partilinjens. Vi mener, at lokal studenterpolitik skal tage udgangspunkt i, hvad der sker her i Århus, og ikke i, hvad Anders eller Helle mener er den rigtige studenterpolitik i øjeblikket.

Hvordan var din reaktion, da du så pjecen første gang?

– Det er da beskidt og ufint, at man kopierer vores logo, vores farver, vores skrifttype og får det generelt til at fremstå, som om det er en folder, vi har udgivet. Da jeg først så den på et bord, tænkte jeg, at det var noget, vores valg-

kampsekretær havde lavet. De har lavet lidt om på delfinerne på forsiden, men ellers ligner det til forveksling. At forsøge at fremstå som Studenterrådet synes jeg er helt forkert. Men vi er bare nødt til at erkende de nye spilleregler på Aarhus Universitet. Når sådan en pjece kommer ud, bliver vi nødt til at lave en modpjece. Det er petitesser, man prøver at blæse op til det helt store, og det er, fordi man ikke selv har nogen fornuftig politik at komme med. Når et studenterråd lægger så meget energi i arbejdet, er det ærgerligt at få det ødelagt. En negativ historie er bare ti gange tungere end en positiv.

Har pjecen skadet jeres valg?

– Kampagnen er desværre lykkedes i denne omgang. Når vi ser bort fra valget på ASB, så er vi gået markant tilbage på det gamle Aarhus Universitet, hvilket over det lange løb kan ende med at Studenterrådet må lukke og slukke – med alle vores aktiviteter. I fremtiden er vi nødt til at have en trykmaskine klar, så vi inden for kort tid kan lave en modpjece. Det er selvfølgelig ærgerligt, for så får vi ikke mulighed for at fortælle om vores arbejde for studenterne. Det ender bare i mudderkastning.

Karen Hyldgaard Johansen / khj@adm.au.dk
Pt tilknyttet redaktionen

FRIT FORUM DANNER FRONT MOD STUDENTERRÅDET

”Den lille sorte” skaber voldsom debat

En omdiskuteret pjece om Studenterrådet ved Aarhus Universitet blev ikke lavet som et fremstød i valgkampen, men for at sætte spot på Studenterrådet. Formanden for Liberale Studerende er indædt modstander af den måde, rådet fungerer på, og kalder det et Sovjet-lignende system.

Mikkel Krogsholm, formand for Studenterrådet (t.v.) og Tej Friis Egefjord, formand for Liberale Studerende.

Foto: Søren Kjeldgaard / AU-foto

STUDENTEROPGØR 2

Pjecen om, hvad Studenterrådet er og ikke er – og som spøjende er blevet kaldt ”den lille sorte” – har skabt en heftig debat på Aarhus Universitet. Tre politiske foreninger står bag initiativet, og CAMPUS har spurgt en af initiativtagerne, formanden for Liberale Studerende Århus, Tej Friis Egefjord, hvad meningen med pjecen har været.

Hvor kommer ideen fra til at lave sådan en pjece?

– Konservative Studenter, Liberale Studerende og Frit Forum (socialdemokratiske studerende, red.) har lavet den i fællesskab. Efter flere år i studenterpolitik møder vi ved hver eneste valgkamp en masse myter om Studenterrådet – hvad det går ud på, hvordan man bliver valgt osv. Og så har vi i flere år snakket om at lave en avis eller en kampagne for at oplyse de studerende om, hvordan det rent faktisk hænger sammen. Jeg har også snakket med Studenterrådets egne folk, om det var en idé at gøre, men de har aldrig taget initiativ til noget.

Hvad var formålet?

– Noget af det, vi bruger mest tid på at forklare i valgkampen, er, hvordan virkeligheden ser ud. Det ville vi komme i forkøbet ved at trykke en pjece, så folk inden valget havde en fornemmelse af, hvordan Studenterrådet egentlig fungerer. Det var oprindeligt planen, at den skulle komme ud i september, men vi blev forsinket – for det

var egentlig ikke meningen, den skulle komme som et indslag i valgkampen. Så jeg kan godt forstå, hvorfor Mikkel (formanden for Studenterrådet, red.) synes, det er lidt et billigt trick.

Hvorfor har I kopieret Studenterrådets egne farver og logo?

– Kopieret og kopieret. Alle tegninger i den pjece er håndtegnede. Umiddelbart kan det minde om Studenterrådets tidligere kampagnemateriale, men det fremgår jo af forsidens øvrige indhold, at pjecen ikke er fra Studenterrådet. Vi lavede det umiddelbare sammenfald i synsindtrykket for at skabe opmærksomhed om pjecens budskab.

Hvad ville I opnå med det?

– Vi ville have folk til at læse pjecen. Vi bruger orange med sort baggrund, fordi det er en tydelig farve. Af samme grund har vi brugt farven i vores valgkamp i år.

Har I tjekket de oplysninger, I giver i pjecen?

– Jeg kan så forstå, at det med – og Mikkel har fortalt mig – at alle deres arrangementer giver overskud er en lidt forsimplet udgave af virkeligheden. De går i nul eller giver overskud. Så den er ikke helt rigtig. Men noget af det har vi faktisk fundet på deres egen hjemmeside.

Hvad vil det sige, at man automatisk er medlem af Studenterrådet og ikke kan melde sig ud?

– Det betyder helt bogstaveligt det. Studen-

terrådets kontingent til Danske Studerendes Fællesråd (DSF) er baseret på, hvor mange studerende der er ved Aarhus Universitet. Så det vil sige, at de påberåber sig at repræsentere alle studerende ved Aarhus Universitet, uanset om disse ønsker det eller ej.

Hvordan har reaktionen været?

– Den har været blandet. Studenterrådets folk har været meget, meget sure, men generelt er det en opvågning for mange studerende. Jeg har snakket med mange folk, som bliver fanget af forsiden. Når de så begynder at læse mere, synes de, det er noget underligt noget, der står om Studenterrådet. Når de til sidst kommer om til bagsiden, går det op for dem, hvorfor teksten var, som den var. Der er mange, som ikke ved, at sådan er virkeligheden. Der var mange andre ting, vi kunne have skrevet ind i pjecen, men vi har holdt os til det lidt mere simple.

Har I opnået det, I ville, med pjecen?

– Nej, ikke helt, for de studerende stemte jo, som de plejer.

Hvad siger du til Mikkel Krogsholms påstand om, at der nu er opstået amerikanske tilstande på AU?

– Jeg synes bare, der er den forskel, at det, vi har skrevet i den pjece, ikke er anklager. Vi har gjort os meget umage for at finde dokumentation, og formanden kan jo læse i sit eget regnskab og på sin egen hjemmeside, at det er rigtigt, det, der står. Jeg ser det ikke som beskidt valgkamp på den måde. Jeg ser det mere som et forsøg på at fortælle de studerende, hvordan virkeligheden ser ud.

Mikkel Krogsholms argument er, at i Studenterrådet kan man komme, uanset hvilket politisk parti man tilhører.

– Det er rigtigt nok, men der er bare det, at vi synes, det er helt grotesk, at man har noget, man kalder et apolitisk organ, for vi kommer ikke uden om, at Studenterrådet er en privat interesseorganisation på lige fod med os. Og ja, alle kan komme, men der er bare en lang og besværlig vej ind i Studenterrådet. Hvis man vil have et mandat i fællesrådet, skal man vælges ind i et fagråd, og fra det fagråd vælges delegationen til fællesrådet, hvis man vil have stemmeret. Og det er lidt for besværligt for de studerende, at man skal engagere sig i sit lokale fagråd for at få lov til at være på det højere niveau. Det svarer jo lidt til, at man skal sidde i byrådet for at sidde i Folketinget, så vidt jeg kan se.

– I det hele taget kan jeg ikke personligt være med til at støtte noget, der går mig så meget imod, fordi Studenterrådet er privilegeret på så mange måder, at jeg vil bruge et ord som ulækkert. Studenterrådet har masser af faciliteter og kontorer. De bliver altid spurgt først, når

universitetet skal have løst opgaver. I november ville videnskabsministeren gerne mødes med repræsentanter for de studerende. Problemet her var, at universitetet satte Studenterrådet til at stå for det praktiske i stedet for selv at tage sig af det. I det konkrete tilfælde betød det ikke så meget, men vi i Frit Forum, Konservative og Liberale var meget utilfredse, fordi det endnu en gang viste, at Studenterrådet nyder en privilegeret stilling ved Aarhus Universitet. Det er sådan en masse små og større ting, som f.eks. også at Studenterrådets medarbejdere formelt set ansættes af rektor med tjenestested ved Studenterrådet på Aarhus Universitet. Og det sker på trods af, at det er en privat interesseorganisation, som har været skrevet ud af lovgivningen siden 1971. Det er sådan noget, jeg bare ikke kan være med til og en del af.

Du foretrækker en række politiske foreninger?

– For mange mange år siden fungerede det jo rigtig godt – det har jeg snakket med tidligere studerende om og med både Bertel Haarder og vores rektor – og da fungerede det netop med politiske lister og enkeltpersoner, som stillede op til fællesrådet, og så var der åben debat og politik i dét forum. Det, jeg især godt kunne tænke mig, er direkte valg til formandsposten og styrelsen i Studenterrådet og til fællesrådet, så vi får et mere demokratisk studenterråd i stedet for det her Sovjet-lignende system, som jeg mener vi har.

Så det er egentlig grunden til, at I lavede pjecen?

– Det er, fordi vi er helt grundlæggende utilfredse med den måde, Studenterrådet fungerer på og er indrettet på. Det, der er så frustrerende, er, at de studerende er ligeglade og passive. Du så selv valgdeltagelsen på 14 procent, og det er den stort set hvert år. Det er, fordi de studerende ikke kan se, hvad det nytter, fordi der er så langt fra deres dagligdag på instituttet og så til, hvad der foregår i bestyrelsen. De forstår og ved ikke, hvad der foregår. Men det er uhyggeligt at snakke med dem og finde ud af, hvor lidt de ved om, hvordan universitetet fungerer, og hvor lidt de ved om, hvor meget indflydelse de kunne få, hvis de bare interesserede sig en lille smule for, hvad der sker i Studienævnet, og hvad der sker i bestyrelsen for universitetet.

Karen Hyldgaard Johansen / khj@adm.au.dk
Pt tilknyttet redaktionen

Spanske Marina Romero-Ramos har etableret sig som forsker i Danmark. Selv om forskerverdenen ikke nødvendiggør, at hun taler dansk, gør hun en ihærdig indsats for at lære det. Hun underviser på engelsk, men vil gerne gøre det muligt for de studerende at stille spørgsmål på dansk. Hun er dansk gift og har to børn, der kommer til at vokse op her i landet.

I DANMARK FALDT DET HELE I HAK

EN FORSKER FORMES

På godt to år er spanske Marina Romero-Ramos både blevet mor og har fået et nyt laboratorium på Aarhus Universitet så solidt op at stå, at hun kan tiltrække bevillinger fra ind- og udland. Den 37-årige ph.d. Marina Romero-Ramos, der er adjunkt på Institut for Medicinsk Biokemi, forsker i degenerative hjernesygdomme med særligt fokus på Parkinsons sygdom. Senest fik hun knap en halv million kroner fra Dansk Parkinsonforening, og tidligere på året var hun blandt de 12 internationale forskere, den amerikanske Michael J. Fox Foundation valgte at støtte. Desuden har hun fået forskningsbevillinger fra den svenske Parkinsonsfond, The Nordic Centre of Excellence in Neurodegeneration, Forskningsrådet for Sundhed og Sygdom og Lundbeckfonden.

- Nu kommer den svære del. Nu skal jeg levere resultater og bevise, at deres penge er givet godt ud, siger den 36-årige spanier og slår en latter op, der i sig selv signalerer, at hun ikke er nervøs for, at det ikke skal lykkes. Tværtimod. Hun glæder sig.
- Det er selvfølgelig skønt, at mine ansøgninger har været succesfulde. Men det vigtigste er trods alt forskningen, som er det, der giver den personlige tilfredsstillelse.

Drøm fra helt lille

Marina Romero-Ramos har villet være forsker, siden hun var fire-fem år. Hendes far var farmaceut og havde sit eget apotek og laboratorium, hvor hun opholdt sig en del som lille.

- Min far havde givet mig mit eget lille mikroskop – og jeg ved ikke, hvor jeg hørte ordet molekylærbiologi, men som helt lille sagde jeg en dag til min far, at jeg ville studere molekylærbiologi.

Da hun skulle på universitetet, holdt hun fast i den retning og ville læse biokemi, men faren rådede hende til at træffe et mere sikkert valg i forhold til senere beskæftigelse.

- Han overtalte mig til at læse farmaceut, som i Spanien – ligesom i Danmark – er en mellemting mellem biologi og medicin.

Og det var et godt valg, for det gav mig en bred biologisk indsigt med lægevidenskabelig vinkel, og som han sagde – da han kendte de vanskelige vilkår for forskere i Spanien – så havde jeg den mulighed, at jeg kunne arbejde på et apotek, hvis forskerdrømmen ikke gik i opfyldelse.

Bekymringer om fremtiden skulle vise sig at være helt ubegrundede, for det blev aldrig aktuelt at etablere sig som forsker i Spanien. Da Marina Romero-Ramos var i gang med sin ph.d., skete der noget, der kom til at ændre hendes karriere fuldstændigt. På en hjerneforsknings-konference mødte hun den danske ph.d.-studerende Kimmo Jensen, og da de skulle finde et sted, hvor de begge kunne træde et skridt op på karrierestigen, valgte de USA, hvor de begge fik en stilling som postdoc.

De vidste, at de ville tilbage til Europa, og Marina Romero-Ramos var ikke i tvivl om, at det ikke skulle være Spanien.

- Skandinavien var et bedre valg end Spanien, fordi mulighederne for forskere ikke er så gode i Spanien. De er blevet bedre – og heldigvis for det – men det er svært at få en stilling på universiteterne og få midler til forskning, forklarer hun.

Så blev det Danmark

I første omgang blev det Sverige, fordi Marina Romero-Ramos fik tildelt et Marie Curie-stipendiat fra EU og fik tilbudt at arbejde sammen med en af de førende forskere på verdensplan inden for sit forskningsfelt, professor i neurobiologi Anders Bjørklund på Lunds Universitet. Der var hun fra 2002 til 2005. Hendes mand, Kimmo Jensen, arbejde som læge på Lunds Universitetshospital, men fik i 2004 en femårig forskningsbevilling i Danmark. Han er lektor på Institut for Fysiologi og Biofysik, Aarhus Universitet.

“**For at få erfaring hjalp jeg til på et laboratorium, der arbejdede inden for hjerneforskning, og der forelskede jeg mig fuldstændig i hjernen. Jeg syntes, det var den mest interessante del af kroppen, og neuroner er meget smukke at se i mikroskopet, så det tiltrak mig yderligere.**

Marina Romero-Ramos

- Det var en rigtig god mulighed for ham, og så besluttede vi at slå os ned i Danmark. Det var ikke altafgørende for os, at det skulle være Danmark, men tilbuddet var så godt, og så var jeg så heldig, at der blev slået en stilling op her på Medicinsk Biokemi. Den fik jeg, og så faldt det hele i hak. Nogle gange er det et spørgsmål om heldige tilfældigheder. I en kort periode, mens jeg stadig var i Sverige, var det lidt vanskeligt at få to job, to boliger og lange afstande til at passe sammen, men nu er det hele faldet godt ud.
- Parret har nu slået sig ned i Århus med deres to børn, og de har begge arbejde på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Med sig fra Sverige bringer Marina Romero-Ramos en ny indfaldsvinkel til forskningen i neurodegenerative hjernesygdomme, og Medicinsk Biokemi bakker op om hendes tilgang og har investeret i et nyt laboratorium.
- Jeg arbejder i samme forskermiljø som professor Poul Henning Jensen. Han forsker *in vitro* (hvor materialet er frembragt i et reagensglas, *red.*), hvor jeg forsker i disse sygdomme *in vivo* (forskningsmateriale, som er lavet i levende dyr, *red.*), så vi har en pingpong-

situation. Når han finder noget *in vitro*, kan jeg tjekke det *in vivo*, og omvendt. På den måde komplementerer vi hinanden.

Gerne flere udlændinge

Marina Romero-Ramos er en af de første udlændinge på Medicinsk Biokemi, og hun ser gerne, at der kommer flere til.

- Jeg savner et lidt mere internationalt miljø. I dag tiltrækker forskermiljøet på Medicinsk Biokemi mange internationale overbygningsstuderende, men der kunne sagtens være flere udenlandske ph.d.-studerende og postdocer.

Havde du selv overvejet at tage til Danmark, da du skulle i gang med en ph.d.?

– Nej, siger hun med et stort grin.

- Danmark er ikke et sted, spaniere overvejer at tage til i længere tid.

Hvorfor er det sådan?

– Vejret er ikke det bedste, kommer det prompte med endnu et grin, inden hun tilføjer:

- Når man overvejer at rejse ud som ph.d.-studerende eller postdoc, besøger man gerne laboratoriet en dag eller to, og det er for kort tid til, at en sydeuropæer vil kunne forstå mentaliteten og danne sig et indtryk af, hvad det egentlig kunne blive for en arbejdsplads. Vedkommende vil ikke nå længere end til at opfatte danskerne som meget stille, konservative og tilbageholdende, hvorimod sydeuropæerne er langt mere spontane, afslappede og sociale. Så det tager lidt tid, før man kommer til at sætte pris på den danske kultur og levevis.

Marina Romero-Ramos påpeger dog, at det er et godt skridt på vejen, at der kommer mange internationale studerende, f.eks. via Erasmus-programmet, for de danske forskningsmiljøer er attraktive, når man først stifter dybere bekendtskab med dem.

- En hel del af de udvekslingsstuderende, der kommer til Danmark, vender tilbage, kan jeg se. Det er bare sådan, at potentielle ph.d.-studerende fra Sydeuropa mere eller mindre automatisk vælger et andet sydeuropæisk land, til nød Tyskland, men kun den sydlige del – vi må se i øjnene, at vejret er vigtigt. Jeg troede det ikke, men sådan er det. Jeg talte lige med min italienske ph.d.-studerende om det forleden. Vinteren er ikke slem. Der regner man med dårligt vejr. Det værste er, når der kommer en dårlig sommer som i år, fordi man forventer en periode med sol og varme. Altså tilbage til dit spørgsmål, jeg havde aldrig overvejet Danmark, hvis jeg ikke havde mødt min mand.

Når du nu er i Danmark, får du så dine forskningsmæssige ambitioner opfyldt?

– Ja i allerhøjeste grad. Jeg ser min fremtid her. Danmark er et rigtigt godt sted at være forsker, og jeg har fået en helt fantastisk støtte fra instituttet og universitetet, og jeg håber,

Forskerdrømmen ville formentlig ikke være gået i opfyldelse, hvis Marina Romero-Ramos var blevet i Spanien. Hendes historie er indbegrebet af heldige tilfælde, der mødes i en højere enhed.

universitetets internationaliseringsplaner bliver til noget, for det vil kun gøre det endnu bedre at være forsker her.

- Det er et ungt universitet og ikke særligt stort i forhold til, hvor jeg arbejdede i USA – det eneste, jeg savner, er, at flere kender Aarhus Universitet. I dag er der mange i det internationale forskermiljø, der kender fremragende forskere fra Aarhus Universitet. Men udlændingene tror ofte, at alle danske forskere er fra København, da landet ikke er større, og de ikke kender Danmark ret godt. Det er ærgerligt. Også derfor skal vi have flere ph.d.er og postdocer hertil, så de kan drage tilbage til deres lande efterfølgende og sætte Aarhus Universitet på landkortet.

Neuroner er smukke

Kimen til Marina Romero-Ramos’ specialisering i degenerative hjernesygdomme med speciale i Parkinsons sygdom blev i øvrigt lagt meget tidligt i hendes forløb – ved en tilfældighed, da hun var i gang med sit sidste år som kandidatstuderende på universitetet i Sevilla.

- For at få erfaring hjalp jeg til på et laboratorium, der arbejdede inden for hjerneforskning, og der forelskede jeg mig fuldstændig i hjernen. Jeg syntes, det var den mest interessante del af kroppen, og neuroner er meget smukke at se i mikroskopet, så det tiltrak mig yderligere.

Det blev også på det laboratorium, hun tog sin ph.d., som var med fokus på Parkinsons, og så var sporet lagt. Barndomsdrømmen er så rigeligt gået i opfyldelse. Hun forsker i det, hun allerhelst vil forske i, endda i sit eget laboratorium, hvor hun ud over en dansk laborant har en italiensk ph.d.-studerende og en portugisisk Erasmus-studerende.

Sys Christina Vestergaard / scv@adm.au.dk

Parkinsons sygdom

Parkinsons sygdom er en såkaldt degenerativ hjernesygdom, hvor hjernecellernes funktion i et bestemt område (substantia nigra) bliver hæmmet, og der opstår skader på og tab af nerveceller, der danner stoffet dopamin. Dopamin er med til at overføre signaler mellem hjernecellerne. Man kalder det et transmitterstof, og andre af disse stoffer kan også blive nedsat af sygdommen.

SAMARBEJDE SIKRER SUCCES

Hver for sig er de blandt de bedste på deres felt. Når de går sammen, rykker det for alvor. Tre artikler i samme nummer af *Nature* understreger den unikke position, som forskningscentret PUMPKIN indtager i international forskning.

PUMPEFORSKER

Nye store satsninger er på vej, lover professor Poul Nissen. Han står i spidsen for den kortlægning af livets mindste byggesten, som førte til 16 forskeres opsigtsvækkende publiceringer i *Nature*. Med dem opnåede han selv og postdoc Preben Morth samtidig det helt enestående at have tre artikler i samme nummer af det meriterende tidsskrift.

Men bag succesen handler det om at løfte i flok. Det er samarbejde, tillid og åbenhed mellem spidskompetencer, som gør forskellen, understreger Poul Nissen. Han forudser en meget spændende og frugtbar periode for grundforskningscentret PUMPKIN, som han leder.

Nature kom selv

Allerede ved indvielsen af PUMPKIN i begyndelsen af året lovede Poul Nissen, at noget stort var på vej.

Århusforskerne var i gang med at skrive deres artikler, og rygterne om det nåede også redaktionen på *Nature*, der har en lang tradition for at publicere artikler om ionpumper.

– Helt usædvanligt kontaktede *Nature* os uopfordret for at spørge, om de måtte publicere resultaterne af vores arbejde. Det gav os mulighed for at kunne styre processen mere, end man normalt kan. Vi skulle naturligvis gennem *peer review*-processen, men hvis de tre artikler klarede det nåleøje, kunne vi få dem i samme nummer. Og så er det næsten oplagt, at vi også får en chance på forsiden, forklarer Poul Nissen. I 2004 var han selv med til at publicere nogle af de første kortlægninger af calciumpumpen i *Science*.

Dengang var det i tæt konkurrence med en japansk gruppe.

Krav til samarbejde

Poul Nissen mener, de danske for-

skere står meget stærkt i forhold til de amerikanske, tyske og japanske grupper, der normalt ånder dem i nakken.

– Vi har fat i en viden og dybdegående indsigt i, hvordan vi skal håndtere de pumper, vi arbejder med, siger han om synergieffekten i PUMPKIN-centret af samarbejdet med forskergrupper under professorerne Jesper Vuust Møller og Bente Vilsen fra Institut for Fysiologi og Biofysik samt Michael Palmgren fra Institut for Plantebiologi ved Københavns Universitet. Herfra kommer de pumper, som strukturbioologerne ved Molekylærbiologisk Institut siden omdanner til krystaller, der efterfølgende behandles med kraftig røntgenstråling, som gør det muligt at lave tredimensionelle billeder af pumperne.

– Det giver stor fleksibilitet og dynamik, når flere laboratorier går sammen. Men det fælles arbejde

med at analysere og komme videre stiller også krav til parterne. Det fordrer integritet, hvor vi giver hinanden plads, stoler på hinanden og er klar til at dele resultaterne bagefter. Og selvfølgelig også at vi fungerer sammen på det sociale plan.

Svar på store spørgsmål

Ved Aarhus Universitet har forskningen i pumperne i mange år kastet masser af gode resultater af sig uden at give de store overskrifter. Siden midten af 1990'erne har strukturbioologien ændret på det forhold.

– Den sætter en fantastisk god konceptuel ramme for at forstå det, vi ved i forvejen, men afslører også nye ting, som vi ikke havde anelse om, siger Poul Nissen. Han mener, strukturbioologien i de næste 10 år vil åbne for masser af viden.

– For tiden går der næsten ikke en uge uden en afgørende ny spændende strukturbestemmelse i *Nature*

eller *Science*. Men der er tusinder og atter tusinder af komponenter i cellen, som stadig skal kortlægges. Nogle er dog vigtigere end andre. Pumperne er særdeles vigtige.

Og på det felt venter store spørgsmål stadig på svar.

– Der er pumper, vi ikke kender i detaljer som de tre, vi nu har kortlagt. Der er pumper, vi næsten ikke ved, hvad laver. Men den viden, vi har her på centret, kan vi også undersøge mange andre interessante ting i cellemembraner, så derfor har vi også tæt samarbejde med andre centre ved universitetet, der ikke forsker i samme emne som os. Men tingene begynder at kunne understøtte hinanden, og det moment, vi nu har fået, giver jo kræfter, penge, stemning og optimisme, som skal udnyttes til en ny stor satsning.

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

FOTO: Søren Kjeldgaard / AU-foto

Tre unge forskere hilste på pumpeforskningens grand old man, nobelpristageren Jens Chr. Skou, som var med da grundforskningscentret PUMPKIN og Molekylærbiologisk Institut fejrede succesen i *Nature*. Fra venstre er det de to ph.d.-studerende Bjørn P. Pedersen og Claus Olesen samt postdoc Preben Morth.

Debut med et brag

PUMPEFORSKER

Under en frostklar nattehimmel sidder Preben Morth og kigger op på stjernerne. Klokken er halv tre, og den 31-årige postdoc ved, han netop har nået et "point of no return". En tung sten falder fra hjertet, da han igen går ind på laboratoriet i Villingen 40 minutters kørsel fra Zürich og sender et screen-shot af nattens skelsættende resultat hjem til Århus.

Her har han et tæt samarbejde med professorerne Poul Nissen og Bente Vilsen. Nu kan han fortælle dem, at deres fælles årelange bestræbelser endelig er lykkedes. Billedet med resultatet af hans knoklerier med krystaller og røntgenstråler dokumenterer, at Århus-gruppen nu kan afsløre strukturen på den mindre end mikroskopiske, men livsvigtige natrium-kalium-pumpe.

Det var det! Nu er vi *in business*, konstaterer han i den schweiziske novembernat i 2006.

Og det holdt stik. Dr. Morth, som han også bliver kaldt, debuterede med et brag i *Natures* spalter i sidste uge med hele tre artikler – heraf som hovedforfatter på artiklen om natrium-kalium-pumpen, som Jens Chr. Skou for 50 år siden opdagede på Aarhus Universitet.

Cirklen er sluttet.

Netop det var Preben Morths erklærede mål, da han i 2005 vendte hjem til Århus efter sin ph.d.-uddannelse ved EMBL i Hamborg.

– Jeg vidste jo, der er et levende videnskabeligt miljø her. Det er også derfor, de tre grupper kan publicere samtidigt. Vi har kørt projekterne parallelt og snakket meget om, hvad der virker og ikke virker, når vi skal krystallisere pumperne, og på den

måde drevet hinanden frem til resultater, fortæller Preben Morth. At det også har været et pres, lægger han ikke skjul på.

– Det er jo altid et lotteri, om det lykkes. Med de her ekstremt vanskelige projekter ved du aldrig, hvor i processen du er. Havde jeg været uheldig, ville en anden postdoc få hele æren på et senere tidspunkt. Nu lykkedes det, og vi høster fuld valuta for de år, der er gået. Så jeg har også lært, at det kan betale sig at bide i det sure æble og kaste sig ud i de hårde projekter, siger Preben Morth, som sluttede sit postdoc-stipendium i juni. Nu håber han at kunne fortsætte karrieren med at udforske andre relaterede pumper i sin egen forskningsgruppe.

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

Verdensmester i pumper

PUMPEFORSKER

Råvaren er afgørende for resultatet. Og professor Bente Vilsen leverer den allerbedste af slagsen. Derfor tøvede hun heller ikke med at gå ind i det projekt, der i sidste uge blev kronet med den opsigtsvækkende publicering i *Nature*, som afdækker strukturen på den pumpe i vores cellemembraner, som i årtier har været omdrejningspunkt for forskningen på Institut for Fysiologi og Biofysik, hvor Jens Chr. Skou for 50 år siden gjorde sine optegnelser om den natrium-kalium-pumpe, han havde opdaget i krabbers nerveceller.

I dag er det grise, Bente Vilsen og laboranten Janne Petersen arbejder med. Mere præcist nyrerne fra de grise, som hver uge bliver hentet på slagteriet i Horsens for at ende som tynde skiver på laboratoriebordet. Her bliver millioner af ionpumper "vasket" fri fra nyrerne med en teknik, som Bente Vilsen publicerede for 20 år siden og siden har forfinet, men som ingen endnu mestrer som hende.

Kunsten er at få meget rene pumper, som kan holde sig aktive og stabile i tre-fire uger, og det kan de på den århusianske professors laboratorium. Rundt om i verden

spørger kolleger stadig sig selv og hende, hvorfor hendes pumper holder dobbelt så længe som alle andres.

At de gør det, har været afgørende for den århusianske forskergruppes succes. Uden de holdbare, højt oprensede pumper er det ikke muligt at krystallisere pumperne og efterfølgende lave billeder af, hvordan cellernes ionpumper ser ud og fungerer.

Som et resultat af samarbejdet med strukturbioologerne, professor Poul Nissen og postdoc Preben Morth, blev Bente Vilsen også opmærksom på en lille hale på natrium-kalium-pumpen, som viste sig at have overraskende stor betydning for pumpens transport og regulering af natrium. Beviset blev opnået ved, at postdoc Mads S. Toustrup-Jensen fjernede halen med en mutationsteknik, som Bente Vilsen har udviklet i samarbejde med professor Jens Peter Andersen. Måske fungerer halen som en sensor for, hvornår pumpen skal arbejde, og det giver helt nye perspektiver i forhold til medicinsk behandling af en række sygdomme, hvis man kan påvirke, hvordan halen fungerer.

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

En sportsmand ved pumperne

PUMPEFORSKER

Som sejler nåede Claus Olesen eliten. Som forskerstuderende har han allerede fundet vej til spalterne i både *Science* og *Nature*. I sidstnævnte meriterende tidsskrift føjede han i sidste uge den manglende brik til billedet af pumpen, der sætter vores muskler i bevægelse og får dem til at slappe af. Dermed har Århus-forskere nu over tre gange kortlagt alle trin i calciumpumpens cyklus.

Claus Olesen befandt sig i den danske Starbåd i det olympiske farvand ved Athen, da Poul Nissen, Jesper Vuust Møller og Thomas Lykke-Møller Sørensen plantede de første epokegørende resultater i *Science* i juni 2004. Men et halvt år senere fandt hans speciale adgang til samme blads spalter. På laboratoriet afventede han sammen med sin vejleder Poul Nissen spændt om verdens reaktioner. De udeblev den dag – måske fordi det var den 24. december.

Allerede i specialetiden, der blev udsat et par år, fordi han fik tilbud om at blive professionel sejler på Jesper Bangs Americas Cup-båd, mødte Claus Olesen sin nuværende ph.d.-vejleder, professor Jesper Vuust Møller. Han er verdensførende i at skaffe højt oprensede calcium-pumper fra kaniner til krystallisering og giver nu sin kunnen videre til den yngre kollega.

– Det er jo fint, man lige kan gå over på den anden side af gaden og lære den

kunst, siger Claus Olesen, der nu har givet verden et øjebliksbillede af pumpens "ground state", hvor den åbner sig og frigiver calcium.

Det øjeblik blev fanget kort før påske, efter at de krystalliserede pumper havde været gennem den store synkrotonfacilitet i Grenoble, hvor kraftig røntgenbestråling skaffer de nødvendige data fra krystallerne.

Succesen med pumpen tilskrives han det åbne samarbejde mellem forskerne.

– Det er som i sportens verden. Først når du tør give dine gode fif videre, bliver du presset på den gode måde.

Calciumpumpen har været Claus Olesens hjertebarn i flere år, og han har ideer til flere projekter.

– Men jeg er nok så meget sportsmand, at jeg gerne vil forbedre mig selv og komme først med ny viden om andre pumper, siger han.

Som anden del af sit ph.d.-projekt har Claus Olesen derfor kastet sig over mavesyre-pumpen. Litteraturen om den er endnu sparsom, så han arbejder sig gennem grundlæggende biokemiske forsøg for at lære pumpen at kende og henter materialet til sin forskning i grisemaver, som han selv oprenser. Men finder han pumpens struktur, vil interessen være stor på et marked, hvor patienter med mavelidelser årligt køber medicin for 12-14 milliarder dollars.

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

Fanget af krystallografi

PUMPEFORSKER

To publiceringer i samme udgave af *Nature* er ikke hverdagskost for en ph.d.-studerende, men i sidste uge kronede 28-årige Bjørn P. Pedersen fire års arbejde med det fornemme resultat. Undervejs har han dog haft svært ved at tro på, at der overhovedet kunne komme en publicering ud af hans bestræbelser på at skabe et tre-dimensionelt billede af en protonpumpe. Den er livsnødvendig for at planter kan optage næring og så lille, at omkring 1 million af dem kan ligge i prikken over et i.

– Jeg vidste nærmest ikke, hvad jeg gik ind til, da Poul Nissen spurgte, om jeg ville løfte opgaven. Men det lød jo spændende, fortæller Bjørn P. Pedersen. På det tidspunkt havde han kun arbejdet med krystallografi et års tid. Nu skulle han finde den sidste brik, som professor Michael Palmgren manglede til sin fortsatte udforskning af pumpen ved Københavns Universitets Institut for Plantebiologi.

Første opgave for Bjørn P. Pedersen var at få pumpen til at gro i krystaller, som siden bliver bombarderet med røntgenstråler, der kan give et billede af pumpens atomare struktur. Et uheld gav det første resultat.

– En fiber fra min trøje var faldet ned i prøven under et eksperimentet, og jeg op-

dagede senere, at den havde fået en masse krystalinske strithår. Det blev de første krystaller, jeg så.

Siden gik det langsomt fremad med mere regelret laboratoriearbejde.

– Men du får et had-kærlighedsforhold til de krystaller. Du gror dem igen og igen og endnu en gang bare for at se nogle bliver supersmukke og andre rigtig grimme, fortæller han.

Besværet blev belønnet efter tre års arbejde.

– Det lyder nørdet, men det var helt fantastisk, da vi endelig kunne se, hvordan molekylerne lå pakket i krystallen. Så vidste vi, at vi også kunne løse gåden om pumpens struktur. Det var "bare" at knokle på med at bygge en model, og den havde vi et år senere, fortæller Bjørn P. Pedersen. Han har undervejs kørt tæt par-løb med postdoc Preben Morth og er medforfatter på dennes artikel om natrium-kalium-pumpen. Nu har krystallografien for alvor fået tag i ham.

– Her kan du som den første pludselig se, hvordan det protein ser ud, som mange andre forskere har arbejdet med i årevis. Det er enormt tilfredsstillende, siger den unge forsker, der tager endnu et år i den århusianske krystallografi-gruppe, inden han stiler mod en postdoc i udlandet.

Helge Hollesen / hho@adm.au.dk

NORDATLANTENS DANNELSE Gennem NÅLEØJET

For de århusianske forskere Erik Thomsen og Søren Bom er det flere års arbejde, der kulminerer med deres artikel i dette nummer af det anerkendte internationale tidsskrift *Nature* om et nyt syn på de kontinentalbevægelser, der for 62 millioner år siden dannede Nordatlanten.

GEOLOGI

For 62 millioner år siden så det dybe ocean mellem Norge og Grønland meget anderledes ud – faktisk eksisterede det slet ikke.

Men pludselig skete der noget, der fik de to landmasser til at rykke fra hinanden, så Nordatlanten blev dannet imellem dem. Og hvad det "noget" var, har forskere fra hele verden længe ledt efter en forklaring på.

Hidtil har forskerne troet, at Grønland og Nordamerikas farvel til Europa blev langsomt igangsat af bobler af varmt materiale, som steg op fra jordens indre. Men nu har to Århus-forskere, Søren Bom og Erik Thomsen fra Geologisk Institut, sammen med Randell Stephenson fra Vrije Universiteit i Amsterdam netop publiceret en artikel i det anerkendte internationale tidsskrift *Nature*. De viser, hvordan kontinenternes adskillelse ikke behøvede at "hente" kræfter fra jordens indre. I stedet begyndte adskillelsen med et pludseligt voldsomt ryk, der blev udløst af stærke spændinger fra tidligere forskydninger, der var "lagret" i jordens yderste, stive skal.

Spor over hele Europa

For at undersøge processerne bag kontinentalbevægelserne har de tre forskere bag artiklen blandt andet set på dannelsen af en række mikroorganismer og kortlagt de sprækker og revner, som de voldsomme bevægelser skabte i hele Europa.

– Man kan desværre ikke bare tage til Grønland og måle langs pladeranden for at se, hvad der skete. Alt er blevet splittet ad og dækket af lava af de voldsomme kræfter, der blev udløst. Vi har i stedet set på deformationer i det indre Europa, hvor man stadig den dag i dag kan se sporene af de store spændinger, der blev frigjort, da de to plader blev rykket fra hinanden. Det siger måske også lidt om, hvor voldsomt det var, forklarer Søren Bom.

Nåleøje på nåleøje

Selve arbejdet med artiklen har taget næsten et år. Først skulle den selvfølgelig skrives, og de store, komplicerede regnemodeller bag forskningen skulle konstrueres.

Derefter blev det første udkast sendt til *Nature*, som pænt afviser 8 ud af 10 artikelforslag, det får tilsendt.

Imidlertid blev denne artiklen sendt i review, hvor 3 anonyme topforskere inden for området gav faglig kritik på indholdet. I denne fase sorterer *Nature* igen en stor del af de indsendte artikler fra, eller også får kritikken skribenterne selv til at trække deres bidrag.

Søren Bom og hans to kollegaer trak sig ikke. De brugte i stedet rigtig lang tid på at besvare og indarbejde kritikpunkterne fra review'en i artiklen, som så igen blev sendt ud til bedømmelse og review, hvor den igen kunne risikere at blive sorteret fra af *Nature*. Men i stedet fik forskerne en noget mere glædelig meddelelse – *Nature* sagde ja.

Søren Bom kan godt huske følelsen, da beskeden tikkede ind på mailen.

– Det var et kæmpe kick at få artiklen accepteret. At få at vide, at andre mener, den forskning, man laver, betyder noget og er god. Vi følte virkelig, at vi havde udrettet noget. Jeg fortalte de gode nyheder til mine kolleger, og så drak vi nogle øl efter arbejde for at fejre det, siger Søren Bom.

Siger noget om kontinenternes bevægelser

Begyndelsen på Nordatlantens dannelse er interessant, fordi den fortæller noget helt fundamentalt om de kræfter, der er på spil, når kontinenterne driver fra hinanden eller støder sammen. Sker bevægelserne i de yderste lag af jorden, eller er det jordens indre, der sætter gang i processerne? Og her viser de tre forskeres artikel altså, at jordens ydre lag sagtens kan udløse de massive kræfter helt alene.

– Vi har vist, at kontinentalpladernes indre spændinger måske er mere betydende end man hidtil har troet, og når vores forskning så tilmed når frem til et så anerkendt tidsskrift som *Nature*, må vi håbe, at vi får mulighed for at sætte gang i yderligere forskning, så vi kan blive endnu klogere på, hvordan jordens bevægelser foregår, siger Søren Bom.

Kristian Serge Skov-Larsen / ksl@adm.au.dk

Hvad er ideen med et universitet? I 1798 udgav filosoffen Immanuel Kant skriftet *Fakulteternes Strid*, hvor han pegede på den frie videnskabelige grundforskning, som det afgørende nye princip for et universitet. Kant understregede som den første de principper for akademisk frihed, der har været diskuteret lige siden.

Ideer om et universitet
Jens Erik Kristensen m.fl. (red.)
254 sider, 278 kr.
Aarhus Universitetsforlag

Illustration: Studenterrådet

En ny bog præsenterer et bredt udvalg af de ideer om universitetet, der har været fremme de sidste 200 år. Men er der fortsat plads til nationale diskussioner og politikker om, hvad der skal være den regulerende ide med et universitet?

Det depolitiserede universitet

IDEHISTORIE 1

Hvad er ideen med et universitet? Bør der i det hele taget være en ideal begrundelse for et universitet? Kunne det ikke lige så godt bare være en institution, der udelukkende løser de opgaver og varetager de funktioner, der er oppe i tiden, og som et flertal synes er vigtige? Lige nu er klima vigtigt, så lad os få lavet nogle klimauniversiteter eller hvad?

Bogen *Ideer om et universitet* giver et godt indblik i, hvorfor universitetet som institution har overlevet i 800 år. Sejlivetheden skyldes især, at universitetet aldrig kun har været en funktion af sine omgivelser. Der er altid blevet stillet krav om, at universitetet skulle tjene bestemte behov – det være sig kirkens, statsmagtens eller (arbejds)markedets behov. Men behovet for nytte har i hvert fald de sidste par hundrede år altid været afbalanceret og sup-

pleret af det, man med filosoffen Immanuel Kant kunne kalde viljen til *sandhed*. Forpligtelsen på sandheden i bredeste forstand har været universitetets *sine qua non*, siden Kant og Humboldt formulerede de første ideer om det moderne universitet. Markedets praktiske nyttehensyn har endnu ikke fået lov at være den (eneste) styrende ide. Men vil det fortsætte?

“Der er en stærk tendens til at depolitisere universiteterne og sige, at det hele handler om at tilpasse uddannelses- og forskningspolitikken til den økonomiske nødvendighed. Det er sådan, regeringen gerne vil have tiltagene på universitetsområdet til at glide ned, og den tendens mener jeg, vi må protestere kraftigt mod.”

– Man kunne godt være pessimistisk og sige, at om 20 år er universitetet blevet et rent serviceuniversitet, hvis eneste overordnede formål er at bidrage til den nationale og europæiske konkurrencekraft i et globalt perspektiv. Men jeg er dog selv optimist nok til at mene, at det ikke vil gå helt så galt, siger lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, lic.phil. Jens Erik Kristensen.

Humboldts ånd

Sammen med fem tidligere studerende ved det daværende Institut for Idehistorie på Aarhus Universitet har han oversat og redigeret en række nøgletekster i det moderne universitets idehistorie. De ti tekster dækker en bred vifte fra Immanuel Kants og Wilhelm von Humboldts idemæssige grundlæggelse af det moderne universitet omkring år 1800 til et par moderne bud på, hvad der kunne blive de bærende ideer for universitetet i det 21. århundredes videnssamfund.

– Er der noget, der har overrasket dig i arbejdet med teksterne?

– Ikke rigtig. Det mest overraskende er standhaftigheden i det brud, der markeres med Kant og Humboldt. Det er her, det moderne universitet fødes i sin grundstruktur, og derfor er det ikke noget tilfælde, at Humboldts ånd hele tiden dukker op, når vi taler om universitetets ide. Selv de mest forhærdede uddannelsespolitikere og økonomer er jo ikke villige til helt at opgive forestillingen om, at et universitet er noget særligt. Man kan ikke have en institution som den her uden samtidig at have en regulativ og normativ ide om, hvordan universitetet burde være. I dag står kampen mere end nogensinde om, hvilke ideer vi hylder i skåltaler og formålsparagraffer, og hvilke ideer der i praksis får lov at gøre sig gældende, siger Jens Erik Kristensen.

National og international dagsorden

Kampen om, hvad der skal være universitetets regulative ide i det 21. århundrede, spilles ikke alene på den nationale scene. Tværtimod er det i høj grad internationale tendenser og tiltag fra EU og OECD, der sætter dagsordenen. De tiltag og tendenser, mener Jens Erik Kristensen, peger alle i retning af en transformation fra det traditionelle selvforvaltnings-universitet til en slags halvoffentlig servicevirksomhed for viden og uddannelse, hvis formål er at bidrage til landenes konkurrenceevne i et globalt perspektiv.

– Hvis dagsordenen på universitetsområdet alligevel sættes af ”højere magter”, hvorfor så i det hele taget have en national diskussion om ideen med universitetet?

– Nu må man først og fremmest sige, at vi vælger at lade højere magter sætte dagsordenen. EU er jo i dag en forening af nationer, og det er nationerne, der er de egentlige aktører

i økonomien. Rammedagsordenen og måden, hvorpå man homogeniserer uddannelses- og forskningssystemerne, er måske nok givet udefra, men måden, man forvalter dem på, er i høj grad et nationalt anliggende. Hvis vi opgav at diskutere ideen med universitetet i Danmark, ville det jo svare til, at vi sagde, at vi ikke kan have et nationalt demokrati, der mener at kunne afgøre, hvad der er de almene goder og interesser i en nation.

– Så der er fortsat plads til nationale diskussioner og politikker om, hvad der skal være den regulerende ide med et universitet?

– Ja. Jeg mener, det ville være utrolig fatigt, hvis man sagde, at vi bare må overgive os til nødvendighederne, som de politisk og strukturelt viser sig. Men det er også klart, at der er en stærk tendens til at depolitisere universiteterne og sige, at det hele handler om at tilpasse uddannelses- og forskningspolitikken til den økonomiske nødvendighed. Det er sådan, regeringen gerne vil have tiltagene på universitetsområdet til at glide ned, og den tendens mener jeg, vi må protestere kraftigt mod. Universiteterne er offentlige institutioner. De er en del af det politiske område, hvor en politisk diskussion kan gøres gældende, og ikke bare underlagt det økonomiske område, hvor markedskræfterne styrer alt.

Universitetet og det iværksættende menneske

Et af de mest interessante og i hvert fald mest provokerende bidrag i bogen er tyskerne Katrin Käufer og Claus Otto Scharmers artikel *Universitetet som udsigtspunkt for det iværksættende menneske – og som ’landingsbane’ for det nyes kommen-til-verden* (2000).

Som et ekko af tidens videns- og innovationsøkonomiske retorik samt ikke mindst den dominerende ledelses- og læringstænkning giver de et bud på en ny ide med universitetet i det 21. århundrede.

– Teksten spidsformulerer nogle tidstypiske tendenser på universitetet. Den genbeskriver universitetet i et sprog, der er hentet fra moderne human ressource- og management-litteratur, og på den måde er den en membran af tidsånden med dens fokus på innovation, kreativitet osv. Men her synes jeg, man må minde om, at forskning altid har været innovativ, og at kreativitet altid har været forudsætningen for at skabe ny viden, nye indsigter og nye produkter. De sidste 200 år har universitetet været vores kulturs mest innovative institution.

– Kan Käufer og Scharmers universitetside blive den ledende ide om et universitet i løbet af de næste 20 år?

– Det er en mulighed. For mig at se er det pessimistiske scenarium, at vi bare har set begyndelsen til en økonomisk rationalisering af universitetets virke, organisation og ledelsesformer, hvor der alene tænkes i rene management- og markedsstrategier. Det vil betyde, at vi om 20 år ikke har et universitet, men en vidensservicevirksomhed, der kun bliver målt på sin produktivitet. Men jeg er nu optimist nok til at mene, at det ikke vil gå sådan. I den private sektor, som vi jo halser efter, har man indset, at man ikke kan have innovation – som jo dybest set er en økonomisk kategori – uden medarbejdernes kreativitet. Og kreativiteten kan man ikke styre. Man kan ikke sige til medarbejderne, at kl. 12 i morgen skal I få en kreativ ide. Hvis man forsøger det alligevel, kommer der kun pseudo-kreativitet ud af det, og den afslører altid sig selv. På samme måde tror jeg, at det på et eller andet tidspunkt vil afsløre sig selv, at der er grænser for, hvor meget man kan rationalisere, instrumentalisere og planlægge forsknings- og undervisningsprocesser via udviklingskontrakter, eksterne mål og ledelsesstyring. Til den tid kan man så håbe på en bedre afbalancering af de ideer, hensyn og krav, universiteterne er underlagt.

Universitetets krise og genfødsel

I Tyskland var antallet af universiteter blevet halveret. Frankrig havde helt opgivet universitetet som en relevant institution for viden og uddannelse. Og i England foregik undervisningen ved diverse colleges stadig som i middelalderen. Men så begyndte to tyskere at gøre sig tanker om ideen med et universitet, der skulle føre til grundlæggelsen af "alle moderne universiteters moder" – Humboldt-universitetet.

IDEHISTORIE 2

Der var krise på universiteterne dengang i slutningen af 1700-tallet. Oplysningstiden var væltet ind over Europa, men i England og Frankrig og mange steder i Tyskland hang universiteterne fortsat fast i det middelalderlige lærdomssystem. Man studerede unyttige dogmer og kanoniserede tekster frem for videnskabelige teorier. Det spirende moderne, frie og intellektuelle miljø var især henlagt til videnskabelige selskaber og akademier. Godt nok var universiteterne i Halle og Göttingen i Tyskland blevet grundlagt hundrede år tidligere som nye verdslige og mere nytte- og praksisorienterede universiteter – bl.a. fordi der var brug for at uddanne statsembetsmænd. Men de var klare undtagelser.

Kant og sandheden

Ud af krisen opstod der dog en ny ide om universitetet, en ide, der bl.a. byggede på erfaringerne fra universiteterne i Halle og Göttingen.

Foregangsmændene var filosofen Immanuel Kant og politikeren, embedsmanden, sprogforskeren mm. Wilhelm von Humboldt. I 1798 udgav Kant skriftet *Fakulteternes Strid*, hvor han pegede på den frie videnskabelige grundforskning, som det afgørende nye princip for et universitet. Kant understregede som den første de principper for akademisk frihed, der har været diskuteret lige siden. Universitetslærerne skal have mod til at betjene sig af og udfolde den frie videnskabelige fornuft uden andres ledelse – det være sig teologien, kirken, staten eller praktiske nyttehensyn, mente Kant. På et moderne universitet skal sandheden eller

rette *viljen* til sandhed og ikke nytten være højest, og derfor må statens indflydelse på universitetets indre anliggender begrænses.

Humboldts universitetside

Kants tanker blev udviklet og givet en mere praktisk udformning af Humboldt, der grundlagde det nye universitet i Berlin i 1809/10. Kernen i Humboldts universitetside var enheden af forskning og undervisning og forsøget på at forene samfundsmæssige uddannelsesopgaver med fri videnskabelig forskning. Målet for Humboldt var ”dannelse gennem videnskab”, og dertil var enheden af forskning og undervisning nødvendig. Man lærer sig selv at kende og udvikler sig selv ved at lære verden at kende gennem videnskaben. Lærere og studerende skulle ideelt være ligeberettigede deltagere i den forskende søgen efter sandheden.

Humboldt ville for alt i verden undgå, at universiteterne kun formidlede overleveret og kanoniseret viden som på det middelalderlige universitet eller erhvervsspecifik viden som på datidens fagskoler. For at beskytte universiteterne mod vilkårlige politiske indgreb og samfundsmæssige særinteresser lancerede han principperne om indre selvforvaltning og autonomi samt princippet om akademisk frihed: Universiteterne vælger selv sine rektorer og sine dekaner, og professorerne har stor frihed og selvbestemmelse, når det gælder deres undervisning og forskning. På samme måde vælger studenterne selv, hvad de vil følge undervisning i. Studenternes dannelse er vigtigere end deres uddannelse til et særligt erhverv, for uden dannelsen opnår de ikke den smidighed

(*Geschicklichkeit*), der senere kan forbedre både deres valg af og udøvelse af et erhverv.

Humboldt argumenterede for, at det var i statens egen interesse at garantere universiteterne fuldt selvstyre og akademiske friheder. For hvis blot det videnskabelige arbejde blev overladt til forsknings- og undervisningsprocessen indre dynamik og frie selvregulering, ville enheden af forskning og undervisning af sig selv føre frem til det endelige mål – dannelse gennem videnskab.

Ideen, der blev "misbrugt"

Humboldts ideer har spillet en helt central rolle i universitetsforståelsen og -diskussionen de sidste 200 år i Europa og USA. Og det på trods af, at ideerne aldrig rigtig nåede at materialisere sig – heller ikke på universitetet i Berlin, som siden 1949 har lydt Humboldts navn. I løbet af det 19. århundrede blev det i stigende grad nødvendigt med flere videnskabelige uddannelser til stadig flere akademiske erhverv. Uddannelse blev vigtigere end dannelse, og videnskab blev orienteret mod specialiseret forskning frem for individets dannelse. Berlineruniversitetet havde som mange andre universiteter (bl.a. Københavns Universitet) fået stor autonomi og frihed i indre anliggender – helt i Humboldts ånd. Men friheden blev brugt til at dreje universitetet over i retning af det moderne, forskningsorienterede og specialiserede universitet, som vi på mange måder også kender i dag.

Hans Plauborg / hhp@adm.au.dk

Kilde: Ideer om et universitet

OPINION

ARBEJD, ARBEJD!

KLUMMEN

Selv socialister kan fattes penge. Så i den anledning kommer det meste af denne klummeskribents december til at gå med at arbejde ude i det forjættede private erhvervsliv. Det er for så vidt okay; som folk af den type, der aldrig har kunnet set meningen med – endsige nyten af – universitetet, altid siger, så er der aldrig nogen, der har taget skade af at arbejde! Og som venstreorienteret tilhører jeg jo endda en fløj, der altid har glorificeret Arbejderen – endskønt den reelt eksisterende arbejder aldrig har bekymret sig synderligt om revolutionen, og hvad vi ellers sagde – endsige stemt på os.

Nej, det eneste, der sådan set undrer, er, hvorfor man på universitetet er begyndt at glorificere dette private erhvervsliv så meget. I vore dages universitetsdiskurs ses det ofte som sindbilledet på effektivitet og smartness – noget, som det gumpetunge og stivnede universitet i dén grad kunne tage ved lære af! Men min erfaring er den stik modsatte: Er der noget sted, hvor man spilder tid på tom snak og ineffektive arbejdsrutiner, så er det i det private erhvervsliv.

Da min førstehåndserfaring med det private begrænser sig til den type job, man som ikke-færdiguddannet filosof kan få, vil

jeg holde mig til dem og her undlade at tale om konsulentjob og lignende snakkejob – job af den type, man som færdiguddannet filosof kan få.

Et eksempel var et lager, jeg var på, hvor ingen havde fået den geniale idé at lave en systematik i, hvordan varerne var stillet op – med det resultat, at en stor del af arbejdstiden gik med at lede efter dem. I mit nuværende arbejde sidder jeg og overfører data manuelt, som et ordentligt designet computerprogram med lethed ville kunne gøre – noget, der ikke burde være så svært at lave, da telefonbaserede surveys, som enhver, der har beskæftiget sig med dem, ved, ikke ligefrem er raketvidenskab.

Men snobbet opad for det private bliver der. Senest på den stort anlagte MatchPoints-konference, som handlede om at bringe den akademiske verden og det private erhvervsliv sammen. Og man må da virkelig håbe, at de gode erhvervsfolk lærte værdifulde ting om akademisk fordybelse på de 20 minutters oplæg, konferencen mestendels bestod af.

Som hovedtaler havde man hyret Francis Fukuyama. Som pressemeddelelsen fastslog, så selv erhvervsfolk kunne forstå det: "Det er første gang Fukuyama taler i Danmark. Så der er tale om en begivenhed."

Skulle nogen have glemt, hvem Fukuyama er, så var det ham,

Klummepanel:

(Klommen er udtryk for skribentens egen holdning.)

Thomas Heide,
rengøringsassistent,
IT-byen

Gitte Nielsen,
afdelingssekretær,
Afd. for Epidemiologi

Christian S. Høyer,
læge, ph.d.-studerende,
Enhed for Medicinsk
Uddannelse

Nikolaj Stenberg,
stud.iur.

Jon Boisen,
stud.mag.

Maria Fabricius
Hansen, dr.phil.,
lektor, Afd. for
Kunsthistorie

der i 1989 forudså, at historien var slut. Da han indså, at han tog fejl, blev han neokonservativ. Da han indså, at han også dér tog fejl, skrev han bogen *After the Neocons*. Så han er en stor tæinker.

Og apropos job, så er vor kære videnskabsminister som bekendt lige blevet genansat i sit. Lige efter han var blevet genansat, fastslog en undersøgelse om universitetsansattes rettigheder og akademiske frihed fra University of Lincoln, at ud af 23 europæiske lande lå Danmark på en 21.-plads. Ministeren svarede tilbage, at det jo ikke kunne passe, da "syv tidligere kommunistiske diktaturer ligger i toppen." Og at han selv "møder udbredt tilfredshed med det her, når jeg tager rundt på universiteterne."

Derfor blot et lille juleønske: Kunne man måske forestille sig, at Sander måske i sin tredje embedsperiode, efter syv år som minister, for første gang kunne komme til Århus og på et offentligt møde diskutere med de studerende og universitetsansatte? Altså med dem, som rent faktisk udfører det daglige arbejde på universiteterne.

Af Ion Rostgaard Boiesen

En god mandelgave

Køb Vokal Line til specialpris

Frem til 1. februar 2008 kan læsere af *CAMPUS* købe Vocal Line's nyeste cd'er **Vocal Stories** fra 2006 og **Emotional Landscapes** fra 2003 til kun 80 kr. pr. stk. inkl. forsendelse (normalprisen er op til 150 kr. pr. stk.)

Sådan gør du:

Gå ind på www.vocalline.dk/campus og udfyld bestillingssedlen.

Vi sender cd'en til dig i løbet af en uge vedlagt girokort.

De musikalske tilbud til medarbejdere ved Aarhus Universitet er sponsoreret af Datagraf Auning AS.

PROFESSOR MED SPECIALE I E-HANDEL

Den 40-årige Susanne Karstoft er netop blevet udnævnt til professor i formueret og har i sin juridiske karriere specialiseret sig i e-handel. Det er et område, hvor den teknologiske udvikling sikrer, at der konstant er uafklarede juridiske problemstillinger, for eksempel omkring forbrugerbeskyttelse, elektroniske betalinger, netbank og brug af dankort.

Reglerne for handel på nettet kan være komplicerede, og derfor har Susanne Karstoft søgt at hjælpe virksomheder med håndbogen *Gør din hjemmeside lovlig*, der beskriver de regler, man skal være opmærksomme på i forbindelse med e-handel.

Susanne Karstoft har også været formand for E-handelsfondens bestyrelse og har deltaget i udarbejdelsen af et regelsæt for det danske e-mærke.

Susanne Karstoft er formand for fagudvalget for den juridiske forskeruddannelse. Selvom Juridisk Institut har haft succes med erhvervsforskeruddannelsen, hvor de studerende deler deres tid mellem f.eks. et advokatkontor og instituttet, betyder de gode løn- og karrieremuligheder uden for universitetet, at det generelt er en stor udfordring at få jurastuderende til at tage en forskeruddannelse.

– Vi kæmper med konkurrencen fra den virkelige verden, for de dygtige studerende får meget hurtigt job til en løn, vi slet ikke kan konkurrere med, siger Susanne Karstoft, som aldrig selv har fortrudt, at hun valgte forskervejen.

NY PROFESSOR SKAL STYRKE JURISTERS INTERNATIONALE PROFIL

Fremtidens juridiske kandidater fra Aarhus Universitet får en langt stærkere international profil og skal have internationale fag og undervisning på fremmedsprog.

At løfte den opgave er lagt i hænderne på den 42-årige Morten Midtgaard Fogt, som er udnævnt til professor i retsvidenskab (MSO). Han får som særlig opgave at opbygge internationale netværk og øge udbuddet af fremmedsproglige kursusfag ved Juridisk Institut.

Instituttet er ved at etablere samarbejde med udenlandske universiteter for at øge trafikken mellem instituttet og juridiske uddannelser i andre lande, og vil også søge at få flere udenlandske ph.d.-studerende.

– Man kan sagtens forestille sig, at vi fremover vil udbyde kursusfag sammen

med for eksempel engelske og tyske universiteter med indlagte fælles seminarer, siger Morten Midtgaard Fogt. Han har i sin karriere selv oplevet andre lande og retssystemer og har bl.a. fungeret som forsker og underviser på universitetet i Kiel i Tyskland og i Letland og Litauen, hvor han har undervist i europæisk og international ret.

Morten Midtgaard Fogt beskæftiger sig især med formueret og international privat- og procesret. Herudover er hans forskning centreret omkring komparativ formueret samt international privat- og procesret, som er genstand for en stigende harmonisering både inden for og uden for EU. En vigtig del af denne forskning er deltagelse i internationale arbejdsgrupper på udenlandske universiteter og offentliggørelse af forskning i internationale tidsskrifter.

KINESISK PROFESSOR TIL INGENIØRUDDANNELSEN

En kinesisk forsker med international gennemslagskraft bliver nu professor ved Molekylærbiologisk Institut. Her vil han som professor blive tilknyttet Det Naturvidenskabelige Fakultets civilingeniøruddannelse ved Aarhus Graduate School of Engineering.

Xuebing Xu's forskning retter sig først og fremmest mod anvendelsen af fedtstoffer og ingredienser inden for fødevarer- og medicinalindustrien. Han har især interesseret sig for udvikling af funktionelle fødevarer og farmaceutiske produkter og muligheden for at inddra-

ge biologiske produkter i produktionen. Grøn teknologi er et andet af hans interessefelter.

Xuebing Xu er uddannet i fødevarer-teknologi ved Henan University of Technology i Kina, og han har en ph.d.-grad fra Danmarks Tekniske Universitet, hvor han siden 2001 har været lektor ved BioCentrum-DTU. Han har publiceret mere end 100 artikler i internationale tidsskrifter og sidder i redaktionen af *Journal of the American Oil Chemists' Society* og *The Open Biotechnology Journal*.

Den Gamle By

Jul i Den Gamle By
17. nov - 30. dec

Juleudstillinger:
Dansk jul i 300 år
Jul i Butikken og Peters Jul

Levende Museum og Historiske butikker

Julemarked hver dag til 22. dec

Gratis rundvisning "Lys i mørket"
19. nov - 20. dec, ma - to
kl 16.45 og 17.45

Studerende har gratis adgang ma - to efter kl 16.00 mod forevisning af gyldigt studiekort

Viborgvej 2
8000 Århus C
Tel 86 12 31 88
mail@dengambleby.dk
www.dengambleby.dk

Hovedsponsorer:
Nykredit, MORGENAVISEN, Jyllands-Posten

Redigeret af Journalkontoret, Den Centrale Administration, Ndr. Ringgade 1, 8000 Århus C, tlf. 8942 1151. Deadline onsdag kl. 12 i ulige uger. Opslag sendes til meddelelser@au.dk
Journalkontoret forbeholder sig ret til at forkorte opslagene i den trykte avis.

Se de fulde opslag på www.au.dk/meddelelser

PH.D.-GRADEN

Forsvar

SUN
Med henblik på erhvervelse af ph.d.-graden i medicin holdes følgende offentlige forsvar:

Cand.med. **Malene Rohr Andersen** den 19. december 2007 kl. 13.00 med titlen "Effect of smoking and smoking cessation during pregnancy on endothelial function". Forsvaret finder sted i Auditorium 4, Sø-auditorierne, bygning 1252.

Cand.scient. **Kari Tanderup** den 11. januar 2008 kl. 14.00 med titlen "Optimisation of treatment planning and delivery in 3D brachytherapy". Forsvaret finder sted i Auditoriet, Patologisk Institut, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, Nørrebrogade.

SAM

Med henblik på erhvervelse af ph.d.-graden i jura forsvarer cand.jur. **Malene Bechmann Christensen** tirsdag den 18. december 2007 kl. 13.00 afhandlingen "Det strafferetlige samtykke". Forsvaret finder sted på Juridisk Institut, Auditorium 455, bygning 1342.

Tildelinger

SUN
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Akademiske Råd har tildelt følgende ph.d.-graden i medicin

Cand.med. **Estrid Muff Munk** for afhandlingen "Clinical epidemiological studies in patients with unexplained chest and/or epigastric pain".

PRISER

Holbergs internationale minnepris 2008 og Nils Klim-Prisen 2008

Der indkaldes indstillinger til de to ovenstående priser. Priserne tildeles for fremragende videnskabeligt arbejde inden for humaniora, statskundskab, jura og teologi. Nomineringsfristen er den 10. februar 2008.

The Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences (KNAW)

is now accepting nominations for its prestigious Heineken Preizes for 2008. Further information: www.knaw.nl/heinekenpreizes

Deadline for nominations is January 1, 2008.

Cand.med. **Mimi Kjærsgaard** for afhandlingen "Childhood idiopathic thrombocytopenic purpura: treatment with anti-D".

Cand.scient. **Iver Kristiansen Nordentoft** for afhandlingen "Pancreatic beta cell function and gene changes in animal diabetes: Studies with the histone acetyltransferase protein TIP60, isosteviol and isolated soy protein".

Cand.odont. **Eduardo Enrique Castrillon** for afhandlingen "Peripheral NNDA receptors and TMD pain mechanisms".

SAM

Det Akademiske Råd har den 16. oktober 2007 tildelt **Helle Spindler** ph.d.-graden i psykologi på grundlag af afhandlingen "Cardiac psychology: An overview of theoretical considerations and empirical evidence from an interdisciplinary perspective".

Det Akademiske Råd har den 9. november 2007 tildelt **Carsten Munk-Hansen** ph.d.-graden i jura på grundlag af afhandlingen "Ansvarsregulering i overdragelsesaftaler – Vilkår om ansvarsfraskrivelse og ansvarsbegrænsning i aftaler om handel med fast ejendom".

KURSER

E-læringsenheden

tilbyder følgende kurser og workshops for ansatte ved AU:

28. jan. 2008: Introduktion til AULA

7. feb. 2008: Avanceret brug af AULA

For yderligere oplysninger og tilmelding se www.au.dk/e-learning/kurser/aktuellekurser

PERSONALESTYRELSEN

Se cirkulærerne på: www.perst.dk

FORSKNINGSSTØTTE

Aarhus Universitets Forskningsfond

indkalder ansøgninger med henblik på fondens uddeling i 1. halvår 2008. Fondens formål er at støtte den videnskabelige forskning ved Aarhus Universitet. Fondens uddelinger finder sted efter indstilling fra Aarhus Universitet. For yderligere information se www.au.dk/auff
Ansøgningsfrist den 1. februar 2008.

Aarhus University Graduate School of Health Sciences

Subject to the provision of the necessary grant, the Graduate School of Health Sciences hereby calls for applications for 32 co-financed PhD scholarships available 1st March 2008 or shortly thereafter. For further information go to www.health.au.dk/forsker-uddannelsen
Application deadline is 3 January 2008.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet – rejsekonti

Der indkaldes herved ansøgninger til fakultetets rejsekonti for rejser, der primært skal finde sted i perioden 1. marts – 30. juni 2008. Retningslinjer kan findes på www.health.au.dk/rejsekonto
Ansøgningsfrist den 10. januar 2008 kl. 12.00.

Danmarks Nationalbanks gæstelejligheder i Nyhavn 18

I lighed med tidligere år indkaldes ansøgninger til de gæstelejligheder, som Nationalbanken stiller til rådighed for højt kvalificerede udenlandske forskere og kunstnere.

Udvalget vil holde møde i marts 2008 for at tage stilling til ansøgninger om tildeling af lejligheder frem til forår/sommer 2009.

Novo Nordisk Scholarships

Novo Nordisk offers bright, experienced and energetic medical students at the University of Aarhus a research-year scholarship to stimulate their interest for research.

For 2008 three research-year scholarships will be granted to medical students to facilitate their research, and to help increase their skills, output and contributions to their scientific environment.

For further information please visit www.novonordisk.com

Deadline for receipt of applications is 10 January 2008.

BOLIG

Til leje:

Renovated 4-bedroom house in Aarhus (Risskov) for rent. The house is situated on a quiet street very close to public schools, 900 m from the beach and only 4.5 km from the University Campus. The house is partly furnished and has 2 bedrooms, 2 bathrooms, 2 living rooms and fully equipped kitchen. Very nice and private garden. Monthly rent 10.000 kr. + utilities. The house will be available for 13 months beginning January 10, 2008. Henrik Birn email: hb@ana.au.dk

Søges

Leje af 4-5 værelses hus eller lejlighed i Århus eller omegn søges til udenlandsk gæsteforsker samt familie. Fremleje i op til 2 år har også interesse. Vejledende husleje: kr. 8.000,- pr. måned. Lektor Torben Heick Jensen 8942 2609 / 8619 4325, email: thj@mb.au.dk

Lejebolig, hus eller lejlighed, søges af par med et barn fra 1/2 2008. Gerne nær universitetet eller i midtbyen, men det er ikke en betingelse. Lejeperioden kan være 3-4 måneder eller efter nærmere aftale. 8942 1892 / 6165 3420 Pernille email: norph@hum.au.dk

Boligannoncer

Sendes til Studenterrådet, Aarhus Universitet Ndr. Ringgade 3, 8000 Århus C
Tlf. 8942 5464
vedlagt 50 kr. til dækning af omkostninger.

Ved indrykning via e-mail: sr@sr.au.dk
indbetales beløbet med angivelse af navn på 3635 - 4809 5008 45.

Annoncen kan afleveres på ovennævnte adresse. Se også boligannoncerne på: www.sr.au.dk
Her er det muligt at indtaste sin annonce gratis.

stakbogladsen

Studenternes Hus
Ndr. Ringgade 3
8000 Århus C.
tlf 86128844
books@stakbogladsen.com
www.stakbogladsen.com
Åben mandag-fredag 10.00-17.00

slavisk

Studenternes Hus
Ndr. Ringgade 3
8000 Århus C.
tlf 86194522
slavic@stakbogladsen.com
www.russianbooks.com
Åben mandag-fredag 10.00-17.00

naturfag

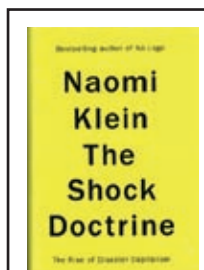
Matematisk Institut
Bygning 1530
tlf 86128744
naturfag@stakbogladsen.com
www.stakbogladsen.com
Åben mandag-torsdag 10.00-16.00
fredag 10.00-15.00

stakbogladsen sælger bl.a.

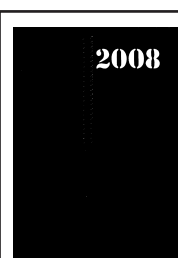
- bøgerne til dit studium
- bøger om studieteknik
- ordbøger
- kompendier
- læsestativer
- skønlitteratur
- paperbacks
- sprogkurser
- studiekalendere
- brevordnere og ringbind
- registre og faneblade
- elastikmapper
- standardblokke
- kollegieblokke
- skriveredskaber
- hulapparater
- hæftemaskiner
- lommeregner
- blækpatroner
- printerpapir

I stakbogladsen kan du

- udskrive og kopiere dine opgaver i sort eller farve
- få indbundet dine opgaver i spiralryg eller limryg
- blive udsat for de mest fantastiske tilbud på bøger og papirvarer

Nyhed
indbundet
kr. 379,-

De nye 2008
kalendere er
kommet

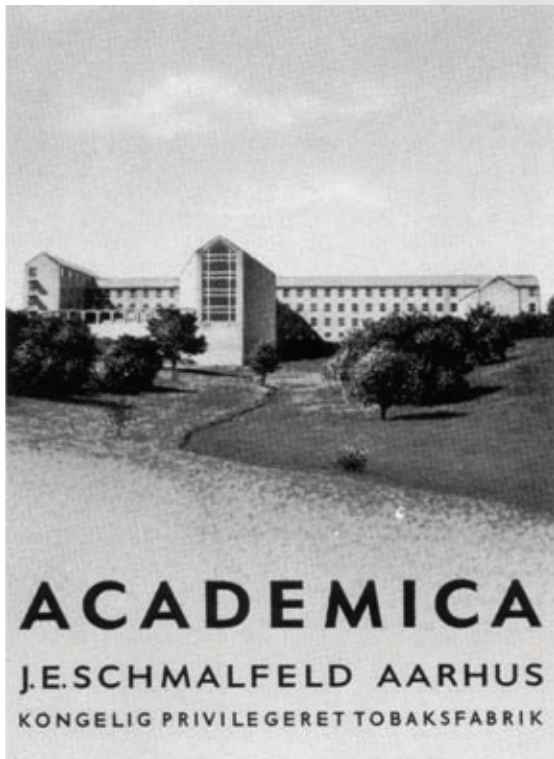

stak
bogladsen
har dem

Vis dit studiekort og få **10% studierabat** på studierelevant litteratur

Akademiske røgslør

Røg og akademiske sysler var tidligere et uadskilleligt makkerpar. Det unge Aarhus Universitet har sågar stillet sig til skue på en cerutpakke fra kongelig privilegeret tobaksfabrikant J.E. Schmalfeld i Århus – et skoleeksempel på effektiv co-branding, længe før nogen havde opfundet det begreb.

RØG OG VIDENSKAB

Indfaldet – det geniale heureka-moment, som videnskaben er så afhængig af – hvordan opstår det, og hvornår opstår det?

Den tyske jurist og historiker Rudolf von Ihering (1818-92) var ikke i tvivl: Altid når man mindst venter det, og aldrig under grublen og søgen ved skrivebordet.

Engang grublende han voldsomt over et problem i den romerske jurist Gaius' udlægning af Romerretten. Det fortælles, at han lagde sig på sofaen, tændte sin cigar, og i røgtågerne gav han sig til at uddrive Gaius' "onde ånd". Pludselig var det, som om den for længst afdøde romerske jurist materialiserede sig i egen høje person, og sammen fik de til duften af en god tysk cigar løst problemet.

Inspiration gennem røg

Den kulørte videnskabshistorie er fyldt med den slags beretninger om tobaksrøgens inspirerende virkning. Røg og akademiske sysler har været et uadskilleligt makkerpar i mindst et

par hundrede år. Men fra 1. januar er der, som de fleste vil vide, totalt rygeforbud på Aarhus Universitet. Hvad vil det betyde for antallet af kreative videnskabelige indfald? Hvad vil det betyde for universitetets evne til at overholde udviklingskontraktens målsætninger? Og hvad vil det betyde for de studerendes læring?

"Ingenting", vil alle de, der ikke kender deres kulørte videnskabshistorie, uden tvivl sige. De tror ikke på tobaksrøgen som den kreative overspringshandling, der fremmer løsningsgen af et videnskabeligt problem, for de har hørt, at røg forringer blodtilførslen til hjernen og derfor må være kontraproduktiv for tankevirksomhed. Men den slags er det rene galimatias, hvis man spørger lektor, dr.phil. Anders Bøgh fra Afdeling for Historie.

Lærernes akademiske fordel

– Jeg har slet ikke tal på alle de problemer, jeg har løst ved at spadserer op og ned ad gangen og ryge to cigaretter, mens jeg rev mig i håret, siger Anders Bøgh.

Som ung revolutionær historie-

"Skal der tænkes, skal der ryges". Det bliver i hvert fald ikke studenterhuen, der kommer til at trykke anti-rygerne, hvis cigaret-reklamens budskab holder vand. Wellington-reklamen er fra Studenterhåndbogen 1953.

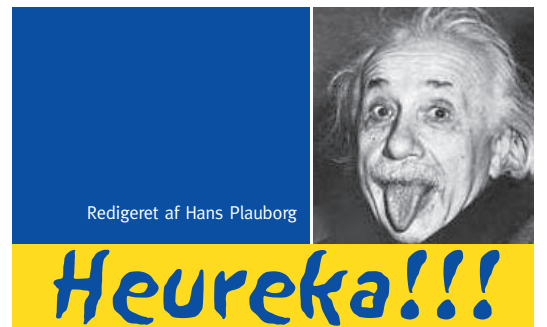
studerende kæmpede han en indædt kamp for, at rygning skulle være tilladt på instituttets bibliotek. I *Den jyske historiker*, oktober 1970 skrev han bl.a.: "Enhver rygende historiker vil erindre, hvilken enestående inspirerende virkning tobak har på historisk forskning. Hvorfor skal denne inspirationskilde være forbeholdt lærerne i deres flotte kontorer? Nej lad os få lige vilkår!"

– Mit argument var jo, at vi aldrig ville blive lige så inspirerede og kloge som vores lærere, fordi vores bøger tilsyneladende ikke kunne tåle røg. Jeg fik ikke noget ud af protesten, men jeg blev heller ikke til grin. I dag var jeg jo blevet skreget ud, hvis jeg skrev sådan noget, siger Anders Bøgh.

Han kan bestemt ikke glæde sig over, at lærernes "akademiske fordel" nu med 37 års forsinkelse bliver taget fra dem:

– Al ting tager jo meget længere tid, når man ikke må ryge. Jeg havde ikke engang tid til at komme til stormødet om rygning forleden, fordi jeg måtte arbejde.

Hans Plauborg / hhp@adm.au.dk

Ex-rygere lever livet farligt

Det er farligt at ryge og endnu farligere at holde op igen. Det kunne være konklusionen på et indisk studie offentliggjort i tidsskriftet *Medical Hypotheses*, der lægger nye alen til den dystre fremtid, der tegner sig for ex-rygere. Det er allerede dokumenteret, at rygestop forøger risikoen for at blive depressiv, fed og generelt irriteret, men nu fremlægger tre indiske læger en hypotese om, at risikoen for at udvikle lungekræft også stiger, når man kvitter tobakken.

Arunachalam Kumar, Kasaragod Mallya and Jairaj Kumar fra KS Hegde Medical Academy i Mangalore har undersøgt 312 patienter med lungekræft over en fireårig periode. Af disse havde 182 opgivet røgen, inden de fik kræftdiagnosen. Med andre ord var næsten 60 procent ex-rygere.

– Det tal var for signifikant til at kunne affærdiges som tilfældigt, skriver de tre indere i artiklen og funderer over grunden til, at flere ex-rygere end rygere tilsyneladende udvikler lungekræft. Det kan skyldes, mener de, at der findes en biologisk mekanisme, som beskytter rygere, som dag efter dag og år efter år inhalerer tobaksrøg – lidt på samme måde som kroppen selv reparerer de celler, der ødelægges ved hård fysisk elitedræt. Når rygeren bliver ex-ryger, kan kroppens reparationsmekanisme ikke tilpas-

se sig, og risikoen for ukontrollerede celledelinger og tumordannelser stiger, skriver de indiske forskere, der slutter deres artikel med den tve-tydige konstatering, at "tobak uden tvivl dræber for mange. Eller gør den?"

Døde Mona Lisa mon, fordi hun holdt op med at ryge sjov tobak?

Granatæbler mod erektil dysfunktion

Punica granatum. Det latinske navn for granatæble lyder i sig selv potent, og nu viser en ny undersøgelse fra University of California, at et enkelt glas granatæblejuice om dagen også kan have ganske potente virkninger. Faktisk samme effekt som et skud Viagra.

Granatæbler har længe været anset for en slags superfrugt med dokumenterede effekter, når det gælder forebyggelsen af bl.a. hjerte-kar-sygdomme og prostatakræft. Men det er nyt, at det røde og saftige frugtkød også skulle hjælpe mod erektil dysfunktion.

I det amerikanske forsøg fik 53 forsøgspersoner mellem 21 og 70 år med milde til moderate rejsningsproblemer 0,25 liter granatæblejuice hver aften. Efter en måned på kuren rapporterede godt halvdelen af mændene, at de havde lettere ved at performe.

– Granatæblejuice har et fantastisk udforsket potentiale på mange områder, udtaler lederen af undersøgelsen, Dr. Christopher Forest.

Granatæbler er ekstremt rige på antioxidanter, der får mængden af kvælstofoxid i blodet til at stige. Det får blodkarrene til at slappe af, og blodforsyningen stiger.